

CELJSKO GLEDALIŠČE
1956-1957

7

PETRA ŠEME
POZNA POROKA

Miloš Mikeln

Petra Šeme

pozna poroka

slovenska komedija v treh dejanjih

Peter, železničar	Marijan Dolinar
Mama	Nada Božičeva
Vida, njena hči	Marija Goršičeva
Breda, študentka	Angelca Hlebcetova
Boris, Vidin mož	Tone Terpin
Deklica z orglicami	Nada Coblina
Marko, Borisov brat	Janez Eržen
Mira, Bredina prijateljica	Mara Černetova

REŽIJA	ANDREJ HIENG
Scena	Sveta Jovanović
Plesna zamisel	Lidija Lipovčeva
Tehnično vodstvo	Franjo Cesar
Razsvetljava	Bogo Les
Zvočna oprema	Vlado Kalapati
Šepetalka	Tilka Svetelškova
Inspicijent	Vlado Kalapati
Lasuljar	Vinke Tajnšek
Lasuljarka	Pavla Gradišnikova
Vodstvo krojaških del	Jože Gobec
Vodstvo šiviljskih del	Amalija Palirjeva
Vodstvo mizarških del	Jože Hočevar
Slikarska dela	Ivan Dečman
Rekviziti	Ivan Jeram
Cevljarska dela	Konrad Faktor
Garderoba	Pavla Pristovškova

P R E M I E R A V S R E D O , 27. 2. 1957

W. W. W. W.

Žalostno lepa idila iz tega našega življenja

Sprva je napisal Miloš Mikelc neorealistično igro z naslovom *Lepa Vida*. Potem smo naslov — avtor in gledališko vodstvo skupaj — še dvakrat spremenili: najprej v citat iz Prešernove »posnažene narodne« balade *Žerjavi se čez morje vzdignejo*, naposled pa smo se odločili za naslov *Petra Seme pozna poroka*. Že v tem kratkem historiatu naslova se zrcali košček tolmačenja Mikelcove dramske pesnitve: vznikla je nedvomno iz neposrednega občutja pesmi o hrepenenju, iz prizadevanja, da bi napisal novo, današnjo varianto te večne slovenske teme, kakor se pač kaže v stvarnosti današnjega predmestja Ljubljane (ali — v bistvu nespremenjeno — katerega koli drugega našega mesta in mesta). Od te prvotne zamisli se je ohranilo ime osrednje junakinje, pa tudi nekaj več kot samo ime: njeno nezadovoljstvo s sivino vsakdana, njen negotovi beg v prazno, v hribe, k nekdanjemu ljubemu, kamorkoli: da bi se le nekaj zgodilo. (Je to odmev spominov na veliko doživetje Grumove bridkosti v »mestu Gogi«?) Toda osebe, ki jih je pisatelj — lepše in bolj natanko povedano: pesnik — stkal okoli lepe Vide, so z bogatim pajčolanom ovijalk prerasle skopo zgodbo ene same ženske usode. Zlasti železničar Peter, pa Vidina mama, a tudi obe otročji dekleti s svojimi malimi in velikimi tegobami: vsi ti so dali Vidini zgodbi več kot samo ozadje — dali so ji barvo, dimenzijo, dih resničnega ozračja, poezijo vsakdanjosti, globino plastične podobe. In v nerazbornem prepletu teh oseb, teh malih usod, teh srečavanj, pomenkov, modrovanj, običajnih dogodivščin — v tem prepletu se zdaj razodeva višji, dragocenejši smisel Mikelcove dramatične poeme.

Slovstvene krilatice bi lahko označile našo igro: poetični naturalizem... neorealizem... spomini na Čehova... spomini na Williama Ingea... (nemara ni naključje, da je avtor, ki se je že nekajkrat uveljavil tudi kot odrski praktik, doslej največ uspeha doživel ravno z režijo *Piknika*, te najčistejše ameriške variante istega odnosa do snovi, do življenja). V vseh teh krilaticah je precej resnice: upodabljanje natančnih predmetnih posnetkov življenja, vendar pretkano z rahlim dihom neizgovornih lirike (poetični naturalizem); nedramatično nizanjanje vsakdanjih, a vendar v smiselno zaporedje organiziranih malenkosti, ob vsej elegičnosti živahneje obarvanih s humorjem in smislom za človekoljubno šalo (neorealizem); neprestani pripev hrepenenja, žalostinke o sivini in o veri v dobroto srca (Čehov); prepričanje, da »mora življenje dalje iti svojo pot« (Inge).

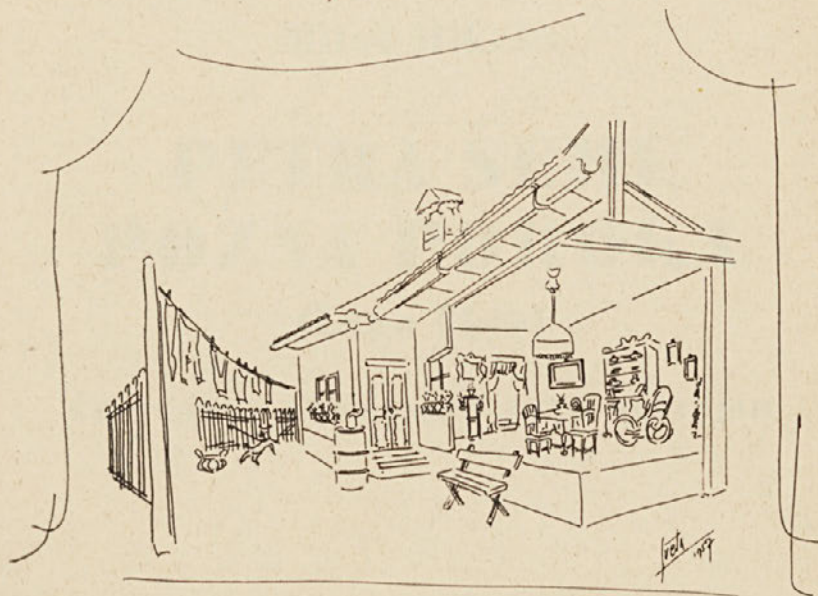
Pri vsem tem pa je v *Petra Seme pozni poroki* še nekaj drugega, nekaj več, kar daje tej igrici, tej otožni komediji toliko prikupne mamljivosti: to, da je tako zelo, zelo naša. Ne gre samo za to, da se ljudje v tej igri ménijo o »Tovarišu« in o Mrtulku, o vlaku proti Zidanemu mostu in o stanovanjski stiski, o otročji pozi študentov — »eksistencialistov« pa o terenskih sestankih: gre za več, gre za ves odnos do življenja, za tisto značilno, enkratno mešanico utrujenosti in poguma, ironije in trde resnobe, otroške fantastike in naveličanega realizma; gre za celo vrsto človeških lastnosti, ki so žive povsod in vsekdar, a ki se v tej posebni mešanici, v tem posebnem enkratnem medsebojnem sozmerju najdejo le tu pri nas, le v tem, današnjem, našem času. —

Ob vseh bridkostih, ki jih obravnava, je ta igra vendarle idilična. Je torej neresnična? Sme pisatelj pisati idile iz tako trdega časa?

Ob vseh romantičnih zanosih, ki jih izpoveduje, je ta igra vendarle žalostna. Je torej neresnična? Sme pisatelj pisati žalostinke iz tako razgibanega časa?

Dvoje vprašanj: na obe bodo odgovorila šele pokolenja za nami.

Miša Vidine mame in dvorišče ob njej. (Risba po scenem osnutku arh. Svete Jovanovića.)

Miloš Mikeln (roj. 1930 v Celju, zdaj kot pisatelj in časnikar v Kranju) postaja že pravecati »hišni avtor« Celjskega gledališča. Saj je oba svoja vajeniška (dokaj šibko uspela) poskusa uprizoril na tem odru, prvega celo sam režiral: dramatisacijo Finžgarjevega romana *Pod svobodnim soncem*, potem pa v režiji Mileta Koruna pacifistično vojno dramo *Dež v pomladni noči*. Znatno lepši uspeh je doživel z mladinsko igro *Atomske bombe ni več* (rež. Dušan Tomše). Samo »personalna tehnika« (premajhen ansambel) je Celjskemu gledališču onemogočila, da bi uprizorilo njegovo tretjo, doslej po formatu in zamahu največjo igro, zgodovinsko tragedijo iz časa reformacije in kmečkih puntov *Zvezde so mrzle*. Z najnovejšim delom pa se je spet vrnil na deske celjskega odra kot dozorel pisatelj, kot poet vsakdanjosti in dramatik živega odra.

Pričakujemo še mnogo od njega. Saj že zdaj dokazuje, da ima marsikaj povedati.

Herbert Grün

Miloš Mikeln

**PETRA ŠEME
POZNA POROKA**

(Lepa Vida)

SLOVENSKA KOMEDIJA V TREH DEJANJIH

VIDA: Peter — poljubila vas bom na plešo. PETER: Pojdi, pojdi, kaj bo rekel Boris.
(Marijan Dolinar, Marija Goršičeva; I. dejanje.)

O S E B E :

Peter, železničar

Mama

Vida, njena hči

Breda, študentka

Boris, Vidin mož

Deklica z orglicami

Marko, Borisov brat

Mira, Bredina prijateljica

Del preproste hiše in vrt pred njo; pravzaprav dvorišče oziroma nekaj v sredi med vrtom in dvoriščem. Na tem vrtu, ki rabi tudi kot dvorišče, stoji klop, oguljena in ne več cela; razen klopi je še nekaj drugih priložnosti, kamor se človek za silo lahko vsede, med drugim tudi tri ali štiri stopnice, ki držijo iz hiše na dvorišče. V sobi na desni strani odra je miza, stoli, oguljena kredenca, obešalnik za obleko, vrata v kuhinjo in vrata pa okno na dvorišče. Scenska oprema za to igro mora biti kar se da realistična in barve v njej naj bodo izrazito dvojne po značaju; iz scene mora dihati tisto osnovno razpoloženje, v katerem je avtor igro pisal in ki bi ga najlaže opisali, če bi rekli, da ni vedel, ali je bil žalosten ali vesel.

P r v o d e j a n j e

PETER: Ja, vidite, takšni so. Navsezadnje mi je pa vseeno: čez dva meseca pa petnajst dni grem v pokoj.

MAMA: Pa potlej?

PETER: Cisto mirno sem mu rekel: zdaj mi pa povejte, kdaj jo boste prepleskali, da bom enkrat vedel, pri čem sem.

MAMA: Pa on?

PETER: Razburil se je. Nadrl me je, da je ne bo pleskal on, da ima misliti tudi na važnejše reči, kot je pleskanje čuvajnic. Potem se je pomiril. Nazadnje sva se čisto lepo pogovorila.

MAMA: O stanovanju?

PETER: Ne. Saj jih ni.

MAMA: Zdaj naj mi pa enkrat kdo pove: kako, da jih ni!?

PETER: Zato, ker jih ne zidajo.

MAMA: Pa zakaj jih ne zidajo?

PETER: Zato, ker nimajo denarja.

MAMA: Kje pa je potem denar? Jaz ga nimam, vi ga nimate, živ krst ga nima — ja, kje pa je?!

PETER: Vidite, to je tisto. Ko nobeden ne ve, kje je denar.

MAMA: Vas je lahko odpraviti. Jaz bi mu jih napela! Že lani bi vam morali dati stanovanje v bloku!

PETER: Ja, no. Saj je dober človek. Pa železnice navsezadnje niso majhna reč, če mora človek skrbeti za vse sam. Jaz ga razumem — kaj njega briga moje stanovanje. Navsezadnje grem čez dva meseca pa petnajst dni v pokoj; neumni bi bili, če bi mi zdaj dali novo stanovanje. Meni se zdi, da nekako nimam pravice siliti vanje. Saj sva se čisto pametno pogovorila.

MAMA: O internacionali miru.

PETER: No, ja.

MAMA: Saj sem vedela! Saj sem vedela! Kdaj vas bo srečala pamet!

PETER: Danes ste pa slabe volje.

MAMA se nenadoma silno razburi: Če bi bil moj mož še živ, bi bil čisto drugačen, kakor ste vi. Ta že ne bi ustanavljal internacionale miru!

PETER: Ničesar nisem rekel čez vašega moža, če vas smem spomniti! Nikoli nisem ničesar slabega rekel o njem! — Ja. — Sploh pa ne ustanavljam internacionale miru. To je moja privatna zabava — namesto, da bi zbiral znamke.

MAMA: Še večja neumnost.

PETER: Samo vprašal sem ga, kaj misli o njej. Saj ste tudi vi rekli, da je misel dobra, ali mogoče niste?! Pa Boris tudi.

MAMA: Kaj bo Boris.

PETER: Nekaj pa že ve!

MAMA: Če bi kaj vedel, bi popravil streho, da ne bi teklo v hišo. Vsa posoda mi stoji na podstrešju. Pa da bi jo vsaj izpraznil po dežju! On, ja! Ha! Zaradi njega bi se nam lahko podrla streha nad glavo ali pa bi crknili od lakote! Ja, crknili, da veste!

PETER *ogorčen vstane*: No, veste kaj...

VIDA *pride v sobo in zavpije*: Mama! Kje je sladkor?!

MAMA: Poglej v kredenco! — Če ga je še kaj.

VIDA *vzame sladkor in se vrne v kuhinjo*: Je.

MAMA: Kaj ste hoteli reči?

PETER *ogorčen na novo*: Vi ste, vi...

MAMA: No?

PETER: Ženska! *Odločno, samozadovoljno sede nazaj*.

MAMA: Aha.

Daljši molk. Peter vzame iz žepa časopis in se demonstrativno zatonji v branje.

VIDA *pride do okna*: O, Peter, dober dan.

PETER: Dobro jutro.

VIDA: Kako je s čuvajnico? Jo boste prepleskali?

PETER: Ne. Ni denarja.

VIDA: Škoda. Pa zapornica?

PETER: Mogoče jo bojo popravili takrat, ko se bo podrla. Ali pa ko se bo kakšen direktor zaletel vanjo.

VIDA: Kaj bi se jezili zato!

PETER: Kdo pa pravi, da se jezim? Saj se ne jezim. Ha!

VIDA se sproščeno zasmije: Peter, Peter!

Veter. Če se režiserju dá ukvarjati s tem: preko odra se v pišu zvrtniči suho listje.

VIDA: Brrrr, hladno je!

PETER: Na prepihu stojiš. Tu, na soncu, je toplo.

VIDA gre na dvorišče: Res?

MAMA: To je zadnje sonce letos.

PETER: Najbrž res.

VIDA: Peter, imate vi radi jesen?

PETER: Mhm, rad. Najrajši.

VIDA: Včeraj popoldne, ko sem šla domov, je pripeljal po cesti avtomobil. Zapeljal je kar prek kupa suhega listja ob pločniku in dvignilo ga je v zrak — visoko, čez glavo. Hotela sem še počakati, da se listje obleti nazaj na tla, potem sem pa le kar stopila naprej. Kot da bi šla skozi šumeč zlat dež.

MAMA: Včeraj popoldne? Ali nisi prišla domov zvečer?

VIDA: Potem sem šla za Savo, skoraj uro daleč, po gmajnah. Orjejo. Verjamete, včasih si želim, da bi znala orati — rada bi bila tako močna, da bi lahko orala. Ste vi kdaj orali, Peter?

PETER: O, sem, Vida, sem. Ko sem bil mlad, sem tudi oral.

Iz kuhinje se zasliši radio — Boris ga je odprl precej naglas. Stara irska pesem »Spet pojdeva domov«.

VIDA: Ja, domov sem prišla zvečer. Škoda, da ne boste prepleskali vaše čuvajnice. Pa se ne da nič storiti? Peter odkima. Škoda.

PETER: Kaj pa delaš?

VIDA: Borisu sem skuhala zajtrk. *Pripeva melodiji iz radia.* Lala ...

MAMA: Zajtrk — ob devetih.

VIDA: Zakaj pa ne? Peter — poljubila vas bom na plešo!

PETER: Pojdi, pojdi, kaj bo rekel Boris!

VIDA: Boris je moj mož, vi ste pa striček Peter! Borisa ne poljubljam na plešo! *Se skloni in ga poljubi na plešo.*

PETER v strahotni zadregi: Daj no mir!

BREDA pride po dvorišču. Ne pozna se ji, da je prekrokala vso noč, vendar se hoče izogniti vsakemu pogovoru in izginiti v hišo:
Dober dan.

MAMA: Danes ste pa zgodnji! Lepa reč.

BREDA: Mhm! Eee ... ja! — Saj še nisem vstala.

VIDA: Potem še spiš?

BREDA: Ne. Lahko noč ... eee ... na svidenje.

VIDA: A! Kako je bilo?

BREDA: Še kar.

VIDA: Ste bili v baru?

BREDA: Tudi.

VIDA: Pa potem?

BREDA: Počakali smo, da so odprli mlekarno.

VIDA: Mlekarno!

BREDA: Ja. Jogurt sem pojedla.

VIDA: Kdo pa je vse bil?

BREDA: Ti bom drugič povedala. Lahko ... na svidenje.

VIDA: Na predavanja ne greš?

BREDA: Ne.

VIDA: Lahko noč!

BREDA: Ja. Hvala.

VIDA zakliče za njo: Kdaj naj te zbudim? Breda! Naj te zbudim?!
 BREDA izza odra: Ne!!!
 VIDA: Striček — še enkrat vas bom poljubila!
 PETER: Kaj pa ti je?!
 VIDA: Rada vas imam! *Se skloni, da bi ga v drugo poljubila.*
 BORISOV GLAS: Vida!
 VIDA: Že grem! Striček — adijo! Adijo, adijo! Lalalala... Gre.
 MAMA: Tvoj Boris bo tudi še plešast.

PETER: Ja, vidite, takšni so. Navsezadnje mi je pa vseeno: čez dva meseca pa petnajst dni grem v pokoj. (Marijan Dolinar, Nada Božičeva; I. dejanje.)

PETER: Naj bo vesela — rada se imata.
 MAMA: Za pol ure.
 BORISOV GLAS: Kaj??? *Glasen ropot.*
 MAMA: No, vidite?!
 VIDIN GLAS *med hrupnim smehom*: Na plešo!
 PETER *zadovoljno*: Ja, vidite, takšni so. *Zaskrbljeno*: Breda je lepo dekle — ampak to popivanje ji bo škodilo.
 MAMA: Popivanje ji spada menda k poklicu. Igralka!
 PETER: Jaz spoštujem ljudi, ki so pri gledališču, sploh umetnike. Ko bo končala šolo, ko bo nastopala v gledališču, jo bom šel gledat. Po mojem bo dobra igralka.
 MAMA: Kako to veste.
 PETER: Tako... zdi se mi.
 MAMA: Saj niste bili še nikoli v gledališču.

- PETER: Je že res. Ko pa nimam obleke.
- MAMA: Kaj pa ta črna?
- PETER: No, ja. Pa bojim se, da ne bi razumel pa bi se mi ljudje smejali.
- MAMA: Kaj mislite, da vam vidijo v glavo?
- PETER: Po mojem bi vsi takoj vedeli, da ne razumem, kaj se godi na odru. Ampak Bredo bom pa hodil gledat. Pa čeprav bi si moral izposoditi frak.
- MAMA: Kaj mislite, da oblečejo drugi frak, kadar grejo v gledališče?! Niso več taki časi. Življenje je postalo preresno. Pretežno.
- PETER: Ja. Čuvajnice, pa zapornice — vidite, takšno je življenje. Greš — naenkrat zapornica, pa se moraš ustaviti. In čakati. Nekateri obupajo, ko čakajo, drugi hočejo na silo čez zapornico — te povozijo železna kolesa... Nič drugega kot počakati, potem pa spet počasi naprej do prihodnje zapornice. Ja, ja.
- MAMA: Kaj pa čekate.
- PETER: Ze vem, kaj govorim. Star sem šestdeset let. Trideset let sem čuvaj pri zapornici.
- MAMA: Če bi vam bilo kaj mar, bi bili kaj več.
- PETER: Kaj pa, na primer?
- MAMA: Strojvodja, na primer.
- PETER: Mislite, da je strojvodja na boljšem? Če je signal zaprt, mora ustaviti — če noče, je polom. Nikoli se nisem prerival, nikoli se nisem gnal naprej. Poglejte: v nedeljo sem srečal znanca, več kot petnajst let se nisva videla, no, od takrat, ko se je začela vojska. Vsega ima, dobro živi, pa je bolan na smrt. Gnal se je, garal, da je nazadnje zbolel od samega garanja. Kaj ima zdaj? Pa že rajši spuščam in vzdigujem zapornico.
- MAMA: In ustanovljate internacinalno miru. — Nikoli je ne boste ustanovili, da veste, nikoli, da veste!
- PETER: Ja, kaj ste se pa toliko razburili? Seveda je ne bom nikoli ustanovil. Zamisel je pa le dobra. Seveda vem, da je ne bom nikoli ustanovil. Ampak lepo bi bilo, če bi jo... Stranke miru v vseh državah — rasle bi kot gobe, to je gotovo. Ljudje trumoma pristopajo k strankam miru — pri volitvah dobijo nove stranke velikansko večino v vseh parlamentih na svetu — združijo se v internacionalno miru — ustanovljena je svetovna republika in mir je tu, po vsem svetu, za vedno! — — No, ja, kaj bi jaz.
- VIDA je prišla in se naslonila na okno: Peter, boste cigareto?
- PETER: Prosim.
- VIDA: Imate ogenj?
- PETER: Seveda ga imam. *Prižgeta cigareti.* Ja, ja. *Kratek molk.*
- MAMA: Mi boš danes pomagala?
- VIDA: Bom.
- MAMA: Kaj? Vrt?
- VIDA: Kar mi daste.
- MAMA: No, če boš čez pol ure še take volje, greva na vrt. Treba bo pobrati vse, kar je še ostalo. Zima bo naenkrat tu.
- VIDA: Prav. Zaradi mene je lahko tudi zima.
- PETER: Boris?
- VIDA: Naenkrat je postal slabe volje. Ko bi vsaj vedela, zakaj.
- MAMA: Kakšen pa naj bo ob taki ženi.
- VIDA: Mama!
- MAMA: Ja! Delala bi — pa bi bil tudi on drugačen!

VIDA: Saj delam! Če me pa ne pusti v službo.

MAMA: Šla bi — kaj ga vprašuješ!

VIDA: Svoje pojme ima o teh rečeh.

PETER: Jaz ga razumem. Če bi bil jaz oženjen, tudi ne bi pustil žene v službo. To bi se mi zdelo poniževalno zame — kot da jaz nisem zmožen skrbeti še zanjo. Seveda bi imel otroke.

VIDA: Kam pa naj jih dava, lepo vas prosim, kam?! Že tako je bajta takšna, da ... ha!

MAMA: Kolikokrat sem že rekla Borisu, naj gre in spravi ta zgornje ven.

VIDA: Kako pa! Naj jih postavi na cesto?

MAMA: Sodno odpoved — pa bojo šli!

VIDA: Če jim dobimo drugo stanovanje. Dobi ga! Z veseljem bojo odšli — misliš, da radi prenašajo, kako jim ti polena pod noge mečeš? Lahko je reči: spravi jih ven! Dobi jim drugo stanovanje, pa bojo šli!

MAMA: Zdaj pa jaz — kot da sem jaz za vse pri hiši — samo jaz! Ti se boš pa šla ... filmsko zvezdo!

PETER: Prosim! Prosim! Pomirita se.

MAMA: Vi se pa nikar ne vmešavajte — tudi vi ste krivi, da je tako!

PETER: Jaz??

MAMA: Vi, ja, nikar ne glejte tako neumno! S tistimi vašimi ... fantazijami! Odkar je shodila, jo učite samih neumnosti! Življenje ni fantazija!

PETER: Fantazija ...? Zmeden ponovi, ne vedoč, kam bi s tem izrazom: Fantazija ...

DEKLICA Z ORGLICAMI *prinese zaprto kuverto, jo vzame iz šopa časnikov v naročju*: Dober dan! Vabilo na masovni sestanek! Za tovarišico Vido eee ... Vido ... eee ... spacano je! In tovariša ...

VIDA: Že prav. Hvala.

DEKLICA Z ORGLICAMI: Na svidenje! Zdravo! Gre, brez zveze piha v orglice.

MAMA: Masovni sestanek! Mar bi lupili krompir, ta čas, ko sedijo tam! Zakaj pa mene ne povabijo? — Bojijo se, da bi jim kaj povedala, ja!

PETER: Oh, ja, pa nisem nič slabega mislil s tistimi najinimi »fantazijami«.

VIDA: Vem, Peter. Še veste, ko sva se igrala, da sem filmska zvezda, pa da se peljem k poroki mimo vaše čuvajnice?

PETER: Trinajst, ne, petnajst let si bila stara. Skoraj odrasla si bila. Če pomislim, da je od tega skoraj še enkrat toliko — petnajst let ...

VIDA: Ja ...

PETER: Pa je mogoče res narobe, Vida, da z Borisom nimata otrok.

VIDA: Rekli ste, da ne boste spustili zapornice, tudi če bi pripeljal vlak. Rekli ste, da bi ustavili vlak, počakati bi moral, dokler jaz ne bi bila mimo.

PETER: Ti si rekla, da bojo povabljeni sami moški — vsi v plavih flanelastih oblekah.

VIDA: Vi ste pa rekli, da boste imeli poletno uniformo, ker je zimska že čisto izdelana.

PETER: Da boš ti edina ženska na svoji poroki, si rekla, tudi potem na gostiji. Plesala boš z vsemi po vrsti, samo ti. Imela boš dolgo belo obleko z vlečko ...

VIDA: Brez vlečke! Ampak široko, takole. Igral bo velik orkester, polovica ga bojo same violine. Na vseh stenah bojo zrcala od stropa do tal, po mizah bojo stali svečniki, v lestencu nad dvorano bojo gorele sveče. Plesala bom z vsemi — nazadnje pa še z njim in potem me bo na rokah odnesel iz dvorane...

PETER: Kam, Vida?

VIDA: Pustila bom, naj me nese, kamor hoče...

MAMA: Saj to je tisto, ko ti zmerom tako narediš. Naj me nese, kamor hoče! Vse življenje te skušam obvarovati napak, iz svoje izkušnje jih poznam — ti pa kakor da nalašč iščeš, kaj bi še lahko narobe storila v življenju!

VIDA: — — Saj sem poročena, mama.

PETER: Ja, saj je poročena. To sva se igrala, ko je bila še deklica — petnajstletna.

VIDA: Boris je bil zjutraj tako dobre volje — potem ga je pa naenkrat minilo, kot bi odrezal.

Hrupen Borisov in Bredin smeh, glasni akordi na kitari, potem pesem, vesela.

BORISOV GLAS: Sonce sijalo bo,
voda šumela bo,
naj'ne ljubezni
pa nič več ne bo!

VIDA *molče gre v sobo in sede za mizo.*

PETER: Da morate zabavljati!

MAMA: Najrajši bi jokala.

PETER: Ni bilo videti, da vam gre ravno na jok.

MAMA *zajoče.*

PETER: No, saj nisem mislil...

MAMA *med solzami*: Petindvajset let ji dopovedujem: ne tako, ne tega, tvoja mama je vse to poskusila, pa je videla, da je bilo narobe — célo moje življenje je bilo narobe. Mislila sem samo na to, kako bi jo obvarovala, da ne bi delala istih napak, ki sem jih storila jaz — ona pa na glavo vanje, kot zanalašč, iz kljubovanja meni. Saj vi tega ne razumete.

PETER: Mogoče res ne razumem. Nikoli se nisem upal poročiti.

MAMA *se trudi, da bi se pomirila*: Zakaj?

PETER: Premislite, kakšna odgovornost, če je človek poročen! Ne, to ni zame, jaz nisem tak človek. Še zapornica se mi zdi včasih predgovorno mesto zame. Če premislite, ni zapornica zelo odgovoren položaj?

MAMA: Vaša zapornica.

PETER: Ja — zdaj bi pa šel.

MAMA: Kam se vam naenkrat mudi?

PETER: Saj mudi se mi ne, pa bi le raje šel.

MAMA: Ostanite še. Povejte kaj.

PETER: Ja, vidite. Dolgo ni bilo take jeseni. Zaradi mene naj kar ostane tako, do pomladi. Pa je res jesen najlepši čas v letu, tisti dnevi, ko je sonce še močno, žge pa ne več; zdi se, da je vse ravno v pravem sorazmerju — sonce, toplota in jutranji hlad.

MAMA: Kdaj imate službo?

PETER: Do jutri sem prost. Zadnjikrat sem zamenjal, pa sem zdaj dva dni prost.

MAMA: Potem pa lahko kósite pri nas. Saj ne bo nič takega! Tudi večerjali boste.

PETER: Nerodno je.

MAMA: Kaj bo nerodno! Ste že brali časopis?

PETER: Ne. Zakaj? Je kaj takega?

MAMA: Ne, kar tako sem mislila, jaz moram na vrt.

PETER: Z vami grem.

MAMA: Tisto košaro vzemite, če se vam da.

PETER: Tole košaro. *Odhajata.*

MAMA: Vida je rekla, da bo pomagala, no, zdaj pa sami vidite...

Izgineta za hišo.

BREDA *pride v sobo k Vidi*: Ne morem spati.

VIDA: Sem slišala.

BREDA: Imaš kakašno cigareto?

VIDA *položi zavojček prednjo*: Vzemi.

BREDA: Hvala.

VIDA: Ogenj?

BREDA: Hvala, imam sama.

VIDA: Spet nov vžigalnik.

BREDA: Nekateri imajo vsako leto nov avto — jaz si pa kupim vsako leto nov vžigalnik. To mi daje občutek, da imam strašno veliko denarja.

VIDA: Glava me boli.

BREDA: Hočeš tableto?

VIDA: Ne, hvala.

MARKO *je prišel preko dvorišča, stopi na stopnice, potrka*.

VIDA: Ja. — Ja!!

MARKO: Dober dan.

VIDA: Marko ...!

MARKO: Je Boris doma?

VIDA: Marko, ja ... No, saj si res ti!

MARKO: Ja. Je Boris doma?

VIDA: Ja, od kod si se pa vzel?! Ostaneš dolgo? Kje si pa bil? Povej no kaj! Kod si hodil?

MARKO: Dopust imam. Poiskal bom Borisa.

VIDA: Ne, ni treba, saj ga bom jaz poklicala. Veš, da ... veš, da sem šele zdajle prav osupnila ...

BREDA: Osupnila.

VIDA: Ja! Tako nenadoma si prišel, nenadejano, mislim, — ja, res, prav osupnila sem, ampak v prvem trenutku niti ne, šele potem, ko sem se znašla ... ja!

MARKO: Poiskal bom Borisa.

VIDA: Ja, res, saj že grem. Sedi! Sedi!

BREDA: Spat grem.

VIDA: Oh, oprost! — oba oprostita: to je Borisov brat Marko, gozdar, inženir, to je pa Breda — stanuje pri nas.

MARKO: Res.

BREDA: Nisem vedela, da ima Boris brata. Podobna si pa nista prav nič.

VIDA: Študentka je.

MARKO: Res. Kaj pa študirate.

BREDA: Igralsko akademijo.

MARKO: A, igralka.

BREDA: Vam to ni všeč?

MARKO: Zakaj?

BREDA: Tako — kako ste rekli »a, igralka«.

MARKO: Nisem mislil nič slabega — če se vam zdi, da bi morali biti užaljeni.

BREDA: Zdi se mi, ja, da veste! Sploh se mi ne zdi! Motite se, če mislite, da bom zaradi tega užaljena! Pha!

MARKO: To me zares veseli. Zdaj bom pa poiskal...

VIDA: Že grem! Poklicala ga bom!

MARKO: Ni treba. Saj je v kuhinji, ne? *Vida prikima, Marko gre.*

BREDA: Ha!

VIDA: Saj, včasih je malo čuden.

BREDA: Zanima me, kaj imata.

VIDA: Z Borisom?

BREDA: S teboj!

VIDA: Z menoj! Trapa.

BREDA: Daj no, misliš, da sem slepa?

VIDA: Kaj si pa videla?

BORISOV GLAS: Vida!!!!

VIDA: Že grem! — To me pa res zanima: no, kaj si videla?!

BREDA: Videla — nič nisem videla...

VIDA: Kaj pa potem čvekaš?

BREDA: Vsak slepec...

BORISOV GLAS: Vida!!

VIDA: No, kaj!

BREDA: Nekaj imata, o tem mi ne boš govorila. Je stanoval pri vas?

VIDA: Je.

Breda: V moji sobi, ne?

VIDA: Ti si zdaj v njegovi sobi.

BREDA: Aha. Pa še hočeš zanikati...

BORIS *pride z Markom*: Vida, bi skuhala kavo?

VIDA: Seveda. Jo imaš... jo imaš še vedno tako rad?

MARKO: Zaradi mene ni treba.

BORIS: Pa zaradi mene.

VIDA *razočarana gre*: Ja. Bom.

BORIS *se udobno namesti na stol*: Ja.

BREDA: Kaj pa počnete tam v hribih, kadar vam je dolgčas?

MARKO: V hribih?

BREDA: Saj ste gozdar, ne?

MARKO: Večina gozdarjev ne dela v hribih — to si ljudje napačno predstavljajo.

BREDA: Kje pa ste potem?

MARKO: Jaz sem v hribih.

BREDA: So vas poslali tja?

MARKO *ostro, vendar mirno*: Niso me poslali. Sam sem šel.

BREDA: Pa kaj delate, kadar vam je dolgčas?

MARKO: Berem.

BREDA: Imate veliko knjig?

MARKO: To je odvisno od tega, koliko knjig je za vas veliko knjig.

BREDA: Najbrž ljubite naravo?

MARKO: Vi je sploh ne poznate.

BREDA: Kako morete to vedeti!

MARKO: Tako — kako ste rekli »najbrž ljubite naravo«.

BORIS: Zakaj se pa grizeta — saj se komaj poznata! Ali pa se poznata že od prej?

BREDA: Na srečo, ne.

BORIS: Koliko dni imaš še?

MARKO: Dva.

BORIS: Si bil sam v hribih?

MARKO: Sam.

BORIS: Kje pa?

MARKO: V Mrtulku. Že tri leta nisem bil tam.

BREDA: Nimate hribov že v službi dovolj.

MARKO: Ne. Nikoli jih ne bom imel dovolj.

BREDA: Saj — če drugega ne, imate barvo. Ženske so nore na to.

BORIS: Si bil sam?

MARKO: Sam.

BORIS: To ni pametno. Sicer pa — tvoja stvar.

BREDA: Kaj pa, če bi si zlomili nogo? Kdo bi vam pomagal?

MARKO: Ne potrebujem pomoči.

BREDA: Zelo ste samozavestni, tovariš.

PETER: Meni se zdi, da nekako nimam pravice siliti vanje. Saj sva se čisto pametno pogovorila. MAMA: O internacionalni miru. (Nada Božičeva, Marijan Dolinar: I. dejanje.)

MARKO: Zelo ste ujedljivi! Ste slabo spali?

BORIS se zasmije: Sploh še ni šla spat od snoči!

BREDA solzna od jeze: Če mislite, vi gozdar ...

VIDA vstopi, Bredi za hrbet, jo prekine: Kaj pa imate?

BREDA: Nič! *Odvihra in zaloputne vrata za seboj.*

MARKO: Menda ji nisem všeč.

BORIS: Vrtala je vanj, kot da mu hoče videti v čreva. Tečna je.

VIDA: Voda mi noče zavreti. *Gre.*

BORIS: Ja.

MARKO: Čudno; pravzaprav se nimava kaj pogovarjati.

BORIS: Kaj bi se — *zazeha* — morala?

MARKO: No, ja...

BORIS: Skoraj nikoli se nisva. Bo že res: najbližji sorodniki dostikrat ne vejo, o čem bi se pogovarjali.

MARKO: Se zmerom aranžiraš izložbe?

BORIS: Kaj pa čem. Lani sem začel slikati, mislim tako, umetniško.

MARKO: Ja? Potem ne boš več aranžer, boš pustil?

BORIS: Še. Slikam postrani: dobro gre v denar.

MARKO: Pa kritika?

BORIS: Kakšna kritika?

MARKO: O tvojih slikah.

BORIS: Me imaš za norca? — Kako da nisi šel na morje? Jaz bi šel na morje, če bi bil namesto tebe.

MARKO: Ne maram morja. To se pravi, maram ga že, pa ne zdržim tam več kot tri dni. Ne vem, ni mi zanj.

BORIS: Pozimi smučaš?

MARKO: Ljudje si predstavljajo, da gozdar vse leto pohaja po gozdovih — pa ni tako, na žalost.

BORIS: Kaj pa, kačdar nimaš dela? Po večerih, ob nedeljah?

MARKO: Že kaj.

BORIS: Jaz ne bi mogel živeti sam. Najbrž bi se popolnoma zapil.

MARKO: Piješ?

BORIS: No ja, včasih posedim. Trikrat, štirikrat na mesec.

MARKO: Pa Vida?

BORIS: Pozimi enkrat sem pil cel teden, vsak večer. V soboto mi je potem pustila ključ znotraj v vratih, da nisem mogel domov.

MARKO: Pa?

BORIS: Z Bredo sva šla v kolodvorsko restavracijo, do jutra. Potem je šla Breda v šolo, jaz pa v službo. Ampak — bila je nedelja.

MARKO *se sproščeno, široko zasmaje*: Nedelja, hahahaha!

VIDA *pride s kavo, vidi oba v smehu, usta se ji razlezejo v smeh*: Kaj pa je bilo v nedeljo?

MARKO *med smehom*: Ti že veš! Hahahahaha!

VIDA: Jaz?

BORIS: Kaj če bi poklicali Bredo? Kava jo bo spravila pokonci.

BREDA *gre skozi sobo*: Po cigarete grem — da ne boste kaj mislili.

BORIS: Si zavohala kavo?

BREDA: Sem. Pa kaj!

VIDA: Sedi!

BREDA: Ne, hvala.

MARKO: Ste jezni name?

BREDA: Sem.

MARKO: Najponižneje se oproščam.

BREDA: Že prav. *Odide.*

MARKO *zavpije za njo*: Niste več jezni?

BREDA *z dvorišča*: Še sem jezna! Pustite mi malo kave! *Gre.*

BORIS: Kaj ga pa tako gledaš?

VIDA: Barvo ima kot ... kot gorski vodnik!

BORIS *neumno*: Gorski vodnik??

VIDA: Da te v naročju prenese čez ... ja. Govorim kot bi imela šest-najst let.

Premor. Molče srebajo kavo, dokler ne pride Breda.

BREDA *vstopi*: Tramvaj je zadel v kamion. Mi daš cigareto? — Ravno pred trafiko.

BORIS: Nesreča?

BREDA: Ne. Kamion je menda stal ob cesti, tik ob progi, tramvajar je mislil, da bo mogel mimo, pa se je izkazalo, da se je uštel. Se v časopisu ne bo. *Prižiga cigareto*. Nisem mogla do trafike, taka gneča. Šofer in tramvajar se bosta pa stepla, če ne bo kmalu milice.

VIDA: Nalij si kave. Ne vem, če je bo za polno skodelico.

BREDA *naliva*: Ne bo.

MARKO: Moram se oprostiti ...

BREDA: Sama sem kriva, kaj vas pa dražim. Bomo vaš prihod proslavili?

MARKO: Kako proslavili?

BREDA: Treba bo, ne? Vino, pa ...

VIDA: Breda! Govoriš, kot da si kronična pijanka!

BREDA: Kaj pa vi pravite? Nekateri pravijo, da sem kronična pijanka. Sem ali nisem?

MARKO: Ne vem — ne poznam vas.

BREDA: Boste zvečer povedali. Vi ne pijete, kaj? Ste abstinent?

MARKO: Zakaj — sem podoben abstinentu?

BREDA: Ne — ampak samozavestni ste in odločni, sploh: človek z voljo, kot kakšen gorski vodnik.

MARKO *in* BORIS: Gorski vodnik??

BREDA: Ja ...! — Sem rekla kaj narobe?

BORIS: Kaj pa imate s temi gorskimi vodniki?

VIDA *v zadregi*: Kaj.

BREDA: Zdaj me pa res zanima!

VIDA: Malo prej sem ga jaz primerjala z gorskim vodnikom.

BREDA: No, pa kaj! Kje ste pa bili, mislim, v hribih?

MARKO: V Mrtuljku.

BREDA: Ali tam res tudi poleti smučajo? V »Tovarišu« sem videla fotoreportažo — dva smučata nekje v Mrtuljku sredi poletja. Menda je tam nekakšen plaz, kjer je vse leto sneg?

MARKO: Je, pod Široko pečjo. Jeseniški alpinisti imajo bivak tam blizu.

BREDA: Enkrat bi pa rada videla te vaše planine. Bi me vi vzeli s seboj?

MARKO: Jaz zmerom hodim sam po gorah.

VIDA: To ni pametno, Marko.

BREDA: To sem si mislila — ampak če bi mene vzeli s seboj?

MARKO: Rajši ne.

BREDA: Odkriti pa ste!

MARKO: Ne vem.

BREDA: Je to tako svečano opravilo, če greste v gore?

MARKO: Nekako — je.

BREDA: Nobened me noče nikamor s seboj. Zapila se bom!

MARKO: Dvomim, da si res ne bi našli človeka, ki bi vas vzeli s seboj, kamorkoli boste hoteli.

BREDA: S takimi pa jaz nočem.

MARKO: Potem vam res ne ostane nič drugega, kot da se zapijete.

BREDA: Me že spet vlečete, kaj? Mislite, da sem res pijanka? Eksisten-
cialistka? Mislite, če nimam navitih las pa če grem sama v bar,
kadar se mi zahoče — da sem potem eksistencialistka?

MARKO: Meni ta beseda ne pomeni psovke.

BREDA: Mojo prijateljico je zapustil mož — zato sem danes prišla
zjutraj domov. Pa vseeno trezna, da veste! Tragedija — ja, to ni
frazza, v življenju se dogajajo tragedije! Naj jo pustim samo — saj
se bo še ubila! Koza!

VIDA: Katera?

BREDA: Mira.

VIDA: Že tretjič!

BORIS: To se pravi, da se je dvakrat tudi vrnil k njej.

BREDA: Zakaj?

BORIS: Drugače bi je ne mogel še v tretje zapustiti.

VIDA: Kako si bister! — Pa kaj bo napravila?

BREDA: Kaj bi pa ti napravila? — Saj se bo gotovo vrnil — ampak
koza je čisto obupana. Da se bo ubila — nisem je mogla pustiti same.

VIDA: Kje pa je zdaj?

BREDA: Spi. Domov sem jo spravila, v posteljo.

VIDA: Saj to je grozno.

PETER *priteče na dvorišče*: Vida! Vida! Obvezo! Jod! Obvezo!

VIDA *plane k oknu, drugi za njo*: Kaj pa je?!

PETER: Mama si je odrezala prst! Daj obvezo, hitro! Skoraj čisto si ga
je odrezala, samo še binglja na kožici.

BORIS: Kje pa je?

PETER: Na vrtu si tišči robec na rano. Vida!!

VIDA *iz kuhinje*: Ja!! Če ne najdem!!

BORIS: Sem jo pripeljite!

*Boris, Breda in Peter stečejo čez dvorišče za oder. — Breda za
odrom zacvili.*

VIDA *prihiti iz kuhinje z obvezo*: Kaj pa je?!!

MARKO: Kri je videla. Imaš obvezo?

VIDA: Imam. *Gresta na dvorišče, srečata Petra in Borisa, ki podpirata
mamo. Mama se usede na klop.*

PETER: Imaš, Vida?

BORIS: Saj ni taka reč.

BREDA: Kdo bo pa obvezal? Jaz še nikoli nisem!

MARKO: Dajte, bom jaz. *Strokovno obvezuje mamin prst.*

MAMA: Marko!

BREDA: Prejle je prišel, še ni pol ure.

MARKO: Le mirni bodite, takoj bova opravila.

VIDA: Kaj si pa delala?

MAMA: Kaj jaz vem. Odrezala sem glavo zelja, saj ne moreš videti
noža pod perjem — pa je bilo, še sama nisem vedela, kdaj.

VIDA: Ko ne gledaš pod roke!

PETER: Pravzaprav sem jaz kriv.

BREDA: Kaj pa, če bo tetanus!?

MARKO: Ja, res. K zdravniku morate, takoj. V ambulanto.

MAMA: Aja.

MARKO: Seveda morate.

MAMA: Ko je pa treba toliko čakati.

MARKO: Vzeli vas bojo naprej.

BORIS: Seveda.

MAMA: Ampak sama ne grem.
VIDA: Boris, pojdi z njo. Saj greš v mesto, ne?
BORIS: Ja. *Gre v sobo po suknjo — trenčkot.*
MAMA: Ampak preoblekla se bom.
VIDA: Zakaj le, za teh par korakov!
BREDA: Saj ste dobri!
MAMA: Predpasnik bom pa le snela.
VIDA: Čakajte, bom jaz.
PETER: Pravzaprav sem jaz kriv.
VIDA in BREDA: Zakaj?
PETER: Zamotil sem jo. Pogovarjala sva se, pa ni pazila na nož.
MAMA: Aja. Prav lahko bi se urezala tudi, če bi bila sama.
BORIS *pride*: No, greva?
MAMA: Pa pojdiva.
PETER: Jaz grem tudi.
MAMA: Pojdite rajši po zelje na vrt! Povabila sem ga na kosilo, pazi, da ti ne bo ušel!
VIDA: Bom.
MAMA *odhaja*: Pazi na krompir, Vida, da se ne razkuha!
VIDA: Bom!
MAMA: Pa kuram daj, če me ne bo nazaj!
BORIS: Seveda boste nazaj! *Odideta.*
MAMA *za odrom*: Nikoli ne veš...
VIDA: Bom, bom, bom. Mi boste pomagali zrezati zelje, striček Peter?
PETER: Bom. *Odide na vrt.*
BREDA *se glasno smeji*.
VIDA: Kaj pa je? Kaj pa je to smešnega?
BREDA: Nic. *Sede na klop.* Imate cigareto?
MARKO: Imam.
BREDA: Hvala.
MARKO: Ogenj tudi?
BREDA: Hvala lepa. Od kod pa imate ta vžigalnik?
MARKO: Vam je všeč?
BREDA: Je. Pri nas takih sploh ni. Zelo mi je všeč.
MARKO: Izvolite.
BREDA: Kako — mi ga daste?!
MARKO: Mhm. No, vzemite!
BREDA: Ja... no, hvala! Hvala! Vendar enkrat vžigalnik, da ga bom znala prižgati! Nobenega vžigalnika ne znam prižgati.
MARKO: Ste prej resno mislili, da bi šli v hribe?
BREDA: Resno.
MARKO: Lepo.
BREDA: Zakaj? Ste si premislili? Bi me vzeli s seboj!!
MARKO: Bi. Samo, letos je prepozno — nimam več dopusta. Prihodnje leto?
BREDA: Kdo ve, kje bom prihodnje leto!
MARKO: Boste diplomirali?
BREDA: Kje, ne še, ampak... — Zmerom pravim — kdo ve, kje bom prihodnje leto — nazadnje sem pa še zmerom tu. Saj se nič ne zgodi.
MARKO: Kaj pa naj bi se zgodilo?
BREDA: Ne vem, saj ne vem. Vi gotovo ne igrate na loterijo?
MARKO: Po čem to sodite?
BREDA: Po vašem značaju — kolikor vas zdaj poznam. Ne igrate, kaj?

- MARKO: Ne. Po mojem bi morali loterijo prepovedati. Če je prepovedan opij, bi morala biti prepovedana tudi loterija.
- BREDA: Jaz pa za vsako žrebanje kupim srečko.
- MARKO: Ste že kaj zadeli?
- BREDA: Enkrat tisoč dinarjev. Vsak mesec pravim: samo še za to žrebanje, potem pa nič več — nazadnje si pa še izposojam denar, da lahko kupim srečko, kadar ga nimam. Ni to neumno? Kar recite.
- MARKO: Je.
- BREDA: To je podobno kakor tisto »Kdo ve, kje bom prihodnje leto«. To je tudi loterija. Sploh je življenje srečka: ta zadene nanjo milijon — drugi pa figo.
- MARKO: Vi ste pa filozof!
- BREDA: A ne, da sem? Bi šli v kino?
- MARKO: V kino? Zdaj?
- BREDA: Na matinejo. Tednik bi zamudila, film pa gotovo še ujameva. Ob desetih dopoldne je vsak dan matineja. Bi šli?
- MARKO: Kakšen film pa igrajo?
- BREDA: Ne vem, kakšna kavbojka ali detektivka, drugega ne vrtijo na matinejah.
- MARKO: Ampak — Vida bo ostala sama doma...
- BREDA: Saj tako mora kuhati.
- MARKO: Ja, ampak...
- BREDA: Čujte, boste jezni, če vas nekaj vprašam?
- MARKO: No?
- BREDA: Kaj pa imata z Vido? — No, kaj sta imela?
- MARKO: Z Vido, ha, ja, kaj pa naj bi imela. Navsezadnje tu res ni kaj početi. Nikoli nisem mogel razumeti ljudi, ki prebijejo dopust v mestu. Ja, pojdiva.
- BREDA *zavpije*: Vida!! — Preoblačila se ne bom, kaj, saj ni treba?
- MARKO: Ni treba.
- VIDA *pride iz kuhinje*: Je mama že nazaj?
- BREDA: Ne. v kino greva.
- VIDA: Zdaj v kino?!
- BREDA: Na matinejo.
- VIDA: Če se vama da...
- PETER *pride z vrta s košaro, polno zelja*.
- BREDA: Na svidenje!
- MARKO: Na svidenje.
- PETER: Kam pa gresta?
- BREDA: V kino. Prosim, ne recite: zdaj v kino!
- PETER: Zdaj v kino?! — Ja, pa je res čudno, a ne.
- BREDA: Res je čudno. Na svidenje, striček Peter, na svidenje, Vida!
- VIDA: Na svidenje. *Breda in Marko gresta*.
- PETER: Ja, vidiš, takšni so. Pa sta šla.
- VIDA: Mi boste res zrezali zelje?
- PETER: Seveda bom.
- VIDA: Prinesem deščico sem? Ali pa greva v kuhinjo, tu je mraz.
- PETER: Ne, rajši bi tu. To je še zadnje letošnje sonce. Pa prinesi deščico sem, ko si že na nogah. Saj se ne mudi, o prvi priliki, ko boš šla v kuhinjo, pa prinesi še deščico.
- VIDA: Ker grem ravno v kuhinjo po deščico, vam bom pa še deščico prinesla.
- PETER: Ni smešno!

VIDA iz kuhinje: Pa je! *Pride nazaj in sede na okno tako, da ji noge visijo ven.* Vi ne razumete modernih vicev, striček.

PETER: Razumem jih že, samo smešni niso. Kaj bojo vici, če niso smešni.

VIDA: Mama je prej jokala, ne.

PETER: Kako veš?

VIDA: Potem vam je pa pripovedovala o tem, da me že vse življenje skuša obvarovati napak, ki jih je storila sama, ne?

PETER: Moraš jo razumeti, rada te ima. Zato hoče, da bi tebi bilo boljše na svetu, kot je bilo njej.

VIDA: Vem. Striček, ali lahko starši napravijo svojim otrokom življenje boljše od svojega? Pa če se še tako trudijo!

PETER: Jaz bi pa rekel, da lahko. Ampak — ne vem, jaz se nisem nikoli poročil.

VIDA: Vem, niste se upali. Zaradi odgovornosti.

PETER: Kako to veš!

VIDA: Slišala sem.

PETER: Tudi zato.

VIDA: Zakaj še?

PETER: Zaradi osebnih reči. Tako rekoč, zaradi osebnih napak.

VIDA: Osebnih napak?! Kakšnih?

PETER: No, telesnih.

VIDA: Kaj — kaj imate vi telesne napake? Tega nisem vedela. Ste bolni?!

PETER: Ne! Zdrav sem kot riba.

VIDA: Kakšne napake pa! Smrčite ponoči?

PETER: Ne.

VIDA: Ja, kaj pa potem?

PETER: No — — govorim v spanju.

VIDA se glasno zasmije: To pa vsak!

PETER: Vsak že ne! Razen tega pa jaz govorim cele govore, po pol ure. Pri vojakih so se grozno norca delali iz mene.

VIDA: Nisem mislila, da vas bo tako prizadelo, drugače ne bi silila v vas. Kaj pa je takega, če govorite! Pa čeprav pol ure!

PETER: Ti ne veš.

VIDA: Vsak ima svoje težave, striček. Verjemite, da ta vaša ni najhujša.

PETER: Ze mogoče. Kakor kdo.

VIDA: Oh, čuden dan je to. Zakaj je Boris naenkrat postal tako slabe volje.

PETER: Mogoče se je česa spomnil — kake neprijetne reči.

VIDA: Zmerom je slabe volje, če je dolgo z menoj. No, dolgo: uro ali dve.

PETER: Tega ne verjamem. To so druge reči, ki ga mučijo.

VIDA: O, jaz pa vem. Včasih ni bil tak.

PETER: Vidiš, to je pa ljubezen. Nobena ljubezen ni večna.

VIDA: Da bi se še velikokrat zaljubila — samo tega si želim. Saj drugega na svetu tako ni. Če bi se Boris zaljubil, bi mu pustila, naj dela, kar hoče — da bi potem tudi on pustil mene. Ampak Boris se ne more več zaljubiti. Jaz se tudi kmalu ne bom več mogla. To je najhujše: ne bom se več mogla zaljubiti, takšna bom postala tu! Zaradi tega bi morala... Ušla bom!

PETER: Ja, Vida! — Kaj je šinilo vate!

VIDA: Nič, striček, nič.

PETER: Morala bi bolj rabiti pamet, Vida.

VIDA: Vem, striček, vem.

PETER: Vida, sem poglej! Je to zaradi Marka?

VIDA: Kaj.

PETER: No, vse to, solze pa...

VIDA: Aja. Kaj naj ima Marko... Včasih sem pač take volje. Vsak človek je včasih take volje. Žal mi je, oprostite, striček.

PETER: — Režem dovolj na drobno?

VIDA: Še predrobno.

PETER: Jaz imam rad zelje zrezano na drobno. Kakšno bo: dušeno?

VIDA: Mhm. Po drva moram. Pa še nacepiti jih je treba.

PETER: Pusti, počakaj, bom jaz. Primi skledo! Na, vzemi!

VIDA: Zakaj, saj lahko sama.

PETER: Ne, to ni zate. Ti moraš ostati lepa, Vida.

VIDA: Lepa.

PETER *skrajno simpatično pomežika*: Da se boš lahko še velikokrat zaljubila...

VIDA *se nasloni na zid in se zagleđa nekam gor, visoko*.

PETER: V čem jih pa prinesem, v košari? Vidi prikima. Polno?

VIDA: Polno.

PETER: Prižgi si cigareto ta čas. Pa pazi, zid je že mrzel, ni dobro!

VIDA: Sonce ga je ogrelo. Dobro mi de to sonce.

PETER: Ja, poslednje letošnje sonce. Takoj bom nazaj. *Gre. V zgornjem nadstropju se odpre okno in nekdo stopa preprogo skozenj. Prah leti. Vidi v oči. Vida odskoči in gleda gor, s hrbtom proti občinstvu.*

Z a s t o r

D r u g o d e j a n j e

Peter spi na klopi. Mrači se. Breda in Boris prideta, obložena s steklenicami, zavoji s sendviči in drugimi potrebščinami za hišno zabavo. Borisu pade steklenica iz rok in se zakotali po tleh.

BREDA: Psst! Striček spi!

BORIS: Od tega se ne bo zbudil, saj je pijan. Nisem še videl, da bi se toliko napil.

BREDA: Saj sploh ne pije.

BORIS: Včasih že. Kaj veš, kaj ga je prijelo. *Vzdihne*: Hja!

BREDA: Sendviči mi bojo padli iz rok. *Odideta v sobo in skozi na pol mračno sobo v kuhinjo. Iz kuhinje je čuti glasen hrup — samo za tisti trenutek, ko odpreta vrata.*

PETER *v spanju zamomlja*: Gospoda! Prosim, mir, gospoda!

VIDA *priteče iz kuhinje, vzame kozarce iz kredence — ne da bi prižgala luč v sobi — in gre nazaj v kuhinjo.*

PETER: Gospoda! Ta trenutek predstavlja mejnik v zgodovini človeštva, kretnico, ki bo popeljala človeštvo v prihodnost na novem, svetlejšem tiru!

BREDA *pride v sobo, odpre kredenco, stopi k oknu, ko čuje Petra, gre nazaj v kuhinjo, počasi pridejo za njo v sobo in na dvorišče vsi, napeto poslušajo Petrov nočni govor.*

PETER: Internacionala miru je prva organizacija v zgodovini človeštva, ki je zmožna ustvariti resničen in trajen mir med narodi sveta. ... prevzem oblasti po strankah miru, združitve strank v Internacionala miru in razglasitev svetovne republike!

MARKO govori skozi okno: Dovolite mi, gospoda, da preidem k nekaterim podrobnostim. Stranke miru so doslej ustanovljene v 36 državah. Sodeč po velikanskem zanimanju, o katerem poročajo z vsega sveta, bodo najkasneje čez pol leta ustanovljeni nacionalni izvršni odbori v sleherni državi na našem planetu. Po zadnjih vesteh je v več kot polovici vseh držav, kjer delajo iniciativni odbori za stranke miru, število vpisanih članov strank miru preseгло nad osemdeset odstotkov vseh volivcev! V nekaterih visoko civiliziranih državah strankine pisarne noč in dan delijo pristopne izjave. Z drugimi besedami se to pravi: najkasneje čez šest mesecev bodo v vseh državah sveta po mirni, parlamentarni poti prevzele oblast stranke miru, ki bodo mogle takoj proglasiti ustanovitev Internacionale miru. S tem pa bodo odpadle poslednje formalne ovire za konstituiranje prvega naddržavnega telesa na našem planetu, prve svetovne vlade v zgodovini človeštva. Najdrznejše sanje se s tem uresničujejo: že čez pol leta bomo lahko zapisali v zgodovino človeškega rodu, da je svet enkrat za vselej odpravil nevarnost sleherne vojne na naši dobri stari zemlji! *Buren aplavz, Breda v divjem ritmu zapleše preko odra.* Zato vas, gospodje predsedniki vlad, pozivam, da dvignete čaše na zdravje tvorca tega genialnega načrta, na zdravje največjega dobrotnika človeštva, spriču katerega bodo utonili v pozabo Aleksander Veliki, Shakespeare in Napoleon, na zdravje Petra Šeme!

VSI: Na zdravje! *Pijejo. Peter, ki se je bil med Markovim govorom prebudil, je bil sprva očitno nejevoljen, užaljen, potem pa ga je prevzel Markov iskreni patos in zdaj brez ihtenja joče — debele solze mu polzijo po licih, tako rekoč.*

BREDA: Striček, vi ne boste pili? Striček! Ja, kaj vam ... joče! Striček Peter joče!

MARKO: Če sem vas užalil, zares nisem ...

PETER: Ne, nisi, kaj bi.

VIDA: Spijte kozarec, striček.

PETER: Ampak — govoril si tako, tako ... in ... za hip se mi je zdelo, da je vse skupaj resnica, da ni šala.

BREDA: Saj ni bila šala! Se je kdo zasmel? Vidite!

PETER: Vidiš, saj dobro vem, da ne bom nikoli ustanovil Internacionale miru, ampak hudo mi je pa le, kadar se kdo norčuje iz nje. Kot da bi se norčeval iz vseh preprostih ljudi, ki težko živijo in ne morejo razumeti, zakaj na svetu ni miru, ko vendar vsi vejo, da je mir dober.

MARKO vzdihne: Dober.

PETER: Ja, vidiš, takšni so. Jaz sem prepričan, da je dobrim ljudem svet dober.

MARKO: Ne vem, če je to res.

PETER: Zakaj ne? No, ti, ti hodiš po gorah: so te gore kdaj prevarale, ogoljufale, nalagale, po krivici teple? — No, vidiš, dobre so.

MARKO: Niste bili dosti v gorah. Primera se vam je ponesrečila. Ostanih kar pri ljudeh: lahko je kdo sam na sebi še tako dober — drugim ni dober. Če bi ga zaprli v steklen zvon, bi lahko rekli, da je dober — brž ko pride med ljudi, ni več.

PETER: Res nisem bil dosti v gorah. Rojen sem pod njimi in, preden sem odšel za delom z doma, sem živel tam. Dobre so mi bile.

MARKO: To se vam zdaj zdi tako, ker ste takrat bili mladi.

PETER: Saj vem, da mi boš zavil besedo. Zavil mi jo boš tako, da bo tvoja obveljala. Jaz ti pa pravim — če me hočeš poslušati: star človek sem, čez dva meseca in petnajst dni grem v pokoj in vem, kaj govorim. Stari ljudje ne lažemo. Ni nam treba.

VIDA: Vi ne boste nikoli stari, striček.

BORIS: Grem po drugo steklenico.

BREDA *poje in skuša Petra zvrzeti v ples*: Vi boste večno mladi, striček, striček, vi boste večno mladi!

BORIS: Kaj pa imate s temi gorskimi vodniki? (Janez Eržen, Marija Goršičeva, Angelca Hlebcetova, Tone Terpin; I. dejanje.)

PETER: Breda, daj mi mir, prosim.

BREDA *užaljena*: Prosim. Pa mir. Prosim lepo!

BORIS *je prinesel steklenico, ki jo da Bredi, in kitaro*: Odpri jo. Sede, uglašuje kitaro.

BREDA: Zakaj pa jaz? *Odpira steklenico.*

PETER: Ja, vidiš, take so te reči. Človeka včasih prime, da bi si iztrgal srce pa ga dal oblakom, naj ga nesejo...

VIDA: ...kam, striček?

PETER: Proč! Proč! Pa to mine. Mine. Človek živi v miru edino takrat, kadar si je s svetom dober. Ko bom šel v penzijo, ne bom ostal tu. Naših ni nobenega več, bajta je prazna, sosedje me ne poznajo. Lahko bom cele dneve gledal oblake; nikoli me ne bo prijelo, da bi iztrgal srce pa ga dal oblakom, naj ga nesejo s seboj.

BREDA *iskreno občudujoče*: Striček Peter...!

BORIS *je medtem nekajkrat potegnil po strunah.*

VIDA *tiho poje*: Visoko so gore,
široko je polje
in bele so ceste —
po njih moj ljubi gre.
Ne joči, ljubica,
ne bodi žalostna,
čez kratkih sedem let
se bova vid'la spet.

MAMA *pride iz hiše*: Daj še, Vida.

PETER: Daj!

BREDA: Še, prosim, še! Publika je navdušena! Še duet! Še opereto!
Živela opereta!

MARKO: Ne vem, če je to ravno opereta.

BORIS *odloži kitaro, gre v sobo, kjer se čez čas nasloni na okno*.

PETER: Kaj pa mu je?

MAMA: O, brez skrbi. Ga bo že minilo. Nič mu ni.

PETER *vzdihne*: Ja, čez dva meseca in petnajst dni grem pa v pokoj.

BREDA *zapleše nekaj (čim bolj kompliciranih) baletnih figur*.

MARKO: To je pa zares dobro, če se kaj spoznam! Samo mrzlo je.
VIDA: Kot stroj.

BREDA *globoko prizadeta*: Koliko sem stara? Dvajset let. Koliko časa
je še pred menoj? Cela večnost. Vsako vlogo lahko igram — dobila
si bom pa take vloge, da boste zijali. Imela bom trikrat večje hono-
rorarje kot Greta Garbo. Hemingway bo moj osebni prijatelj, le-
tovala bom pri njem na Kubi.

MARKO: Fohitite, mož je že star!

BREDA: Igrala bom kot Greta Garbo in plesala kot Pavlova! Boljše!
Boljše, kot obe skupaj! Boljše, kot si vsi sploh lahko predstavljate!
Zapomnite si! Zapomnite si za takrat, ko me boste spet videli! Ko
mi boste ploskali in tolkli z nogami od navdušenja! Ko boste jokali
in trepetali... igrala bom, igrala in vi boste kar pozabili na to,
da ste na svetu, da ste ljudje, videli boste samo mene, mene! —
Na, Boris, pij!

MAMA: — Nora je.

BREDA: Kaj vam pa ni všeč? Mislite, da ne slišim? Le pogledjte: kot
mornar, z enim požirkom! *Pije*.

PETER: Breda!

MAMA: Ce bi bila jaz vaša mati...

BREDA: O, vem: bi me priklenili. Pa niste moja mati in me ne boste!

PETER: Ja, Breda!

BREDA: Pa saj ste! Mati! Pustite me pri miru in skrbite za Vido!
Skrbite za svojo hčer!

VIDA *ostro*: Zakaj.

PETER: Breda, pretpsti bi te bilo treba! — Ne marajte, pijana je.
— Fuj!

BORIS se na oknu glasno zasmeji.

VIDA: Kaj ti pa je?

BREDA: Pijan je — kot jaz — sploh sva pijanca — vi štete pa svetniki!
Zatuli in zahlipa.

BORIS: Ha! Ste slišali! skrbite za svojo hčer!

PETER: Ampak, Boris, zakaj...?

BREDA: Da boste vedeli: z Borisom vas pozna, vse. Vse sva pre-
mislila, o vsem sve se pogovorila, o vseh. Niste svetniki, da boste
vedeli!

BORIS *se glasno krohoče.*

BREDA: Vi tudi ne in vi tudi ne! Kaj vam pa mar moje stvari! Skrbite za Vido! Da vam ne bo ušla! Ja, s temle! *Pokaže na Marka, vsi onemijo.*

BORIS *skozi zobe:* Naj kar gre.

MAMA: — — Petindvajset let ji že govorim. Še preden je šla v šolo, ko je bila še taka, sem ji dopovedovala: Vida, ne, pazi, Vidica, ne tako, tvoja mama to ve, starejša je od tebe, ve, kako je s temi rečmi, ona je vse to poskusila. Ona pa — ne, kot zanalasč, samo zato, da mi kljubuje: vedno stori prav obratno. Hotela sem, da bi šla v knjigovodsko šolo — jaz vem, kaj je za žensko. Ne — na univerzo! Prosim, med vojno! Potem pa, naenkrat, v službo. Jaz ji pravim: doštudiraj, če si že začela — ona: ne morem, v službo grem. In potem se je poročila, ko je bilo najmanj treba, in pustila službo in vse. Kot ne bi vedela, da je vse, kar delam, iz skrbi zanjo, iz skrbi, da bi ji bilo boljše, kot je bilo meni! O, če bi bilo enkrat samkrat, samo za minuto v moji koži — pa bi videla!

VIDA: Kaj bi videla. No, kaj! Zdaj pa enkrat povejte, kaj bi bilo, če bi napravila po vašem! Kako naj bi napravila! Kaj je narobe, da je treba toliko govoriti! No, kaj!

MAMA: Kaj! Vse, to življenje, to... vse skupaj! Vse! Vse je narobe! *Gre v sobo, glasno zajoče, odide v kuhinjo.*

BREDA: Vida, žal mi je.

VIDA: Že dobro.

BREDA *v zadregi gre k Marku.*

MARKO: Ja, pustite to.

BREDA: Hvala.

BORIS: Pa meni — se ne boš opravičila, hahaha!

BREDA: Midva sva reveža, Boris.

PETER: Nehajte kupovati srečke. To je proč vržen denar.

MARKO: Pri nas imamo dva mizarja v delavnici. Vsak mesec od prvega do petega imata v delavnici pletenko in po malem srkata ves dan. Ob dveh sta pijana. Potem prvi, šef, leži na trebuhu na skobelniku, z nosom, da mu ne nagaja, v eni tistih lukenj za kline, drugi pa stoji, pomočnik, ob stružnici, in se trudi, da bi prestavil nogo na spodnji klin, deset centimetrov od tal. Pol ure dviga nogo. Vsakokrat, ko jo hoče spustiti na klin, mu noga uide mimo in zdrsne na tla. Ampak mož ne odneha. Dviga nogo, kot bi gnal brus, dviga jo in spušča.

PETER: Ja, pa?

MARKO: Nič. Še nikoli nisem videl, da bi se mu posrečilo. Po navadi ga kdo zmoti pri tem poslu ali pa ga njegov šef pošlje k hudiču. Kar s skobelnika, niti obraza ne dvigne pri tem.

PETER: Pa potem?

MARKO: Nič, kaj naj stori. Usede se na deske pa zaspi. Strahotno miren človek je, ne bi tvegala prepira za nič na svetu.

PETER: Ljudje so res čudni. Ali pa ne, kakor se vzame.

MARKO: Hja.

BORIS: Kaj pomeni ta štoriija?

MARKO: Nič. Zakaj bi pa morala kaj pomeniti. Nič. Spomnil sem se ju, ne vem zakaj.

VIDA: Je lepo, tam pri tebi?

MARKO: Je.

VIDA: Zaradi planin?

MARKO: Ne samo zaradi planin. Saj, bližje so, kakor tu — ampak tudi drugače je lepo. Tako, no...

VIDA: Vem.

PETER: Brrr! Smrt me je povohala.

BREDA: Zebe vas. Saj je mraz tu. Gremo noter?

PETER: Domov bom šel.

BREDA: Zakaj!

PETER: Tako. Tema bo že.

BREDA: Pojdimo noter, bomo skuhali čaj. Ne?

VIDA: Mhm. — Saj, res mora biti lepo.

MARKO: Je.

Vsi odidejo noter, Vida in Marko ostaneta sama.

VIDA: Zrak je drugačen. Pa ljudje so drugačni.

MARKO: Ne vem, če so drugačni. Ampak... dosti dela imajo. Vsak ima svoje delo.

VIDA: Misliš, da je to tisto?

MARKO: Ne vem, najbrž je. Tebi manjka samo dela.

VIDA: Če me pa Boris ne pusti v službo! — Čudak je. Norec.

MARKO: Včasih sem mu zavidal.

VIDA: Čudaštvo?

MARKO: Tebe.

VIDA: — — Hm. — Pa zdaj?

MARKO *molči*.

VIDA: Mu še zavidaš... mene?

MARKO: — Mislim, da ne.

VIDA: Najbrž drugače misliš o poroki in o ženskah sploh. Zdaj se ne bi poročil, kaj?

MARKO: Ne gre za to.

VIDA: Takrat si se hotel, še veš?

MARKO: Takrat sem bil pijan, ki sem ti to govoril.

VIDA: Ampak vseeno si se hotel poročiti z menoj. Potem si pa zaigral plemenitega, velikodušnega brata in odšel tja v hribe. Pozabit veliko ljubezen.

MARKO: Ja.

VIDA: Ti je žal, kaj?

MARKO: Ne. Prve čase mi je bilo — zdaj mi pa ni.

VIDA: Ne verjamem. Če bi bil še enkrat pijan... kdo ve...

MARKO: Človek se spremeni, Vida. Odraste.

VIDA: Jaz se pa nisem spremenila, vidiš. Saj me lahko žališ. Odrasel si, zato me ne maraš. Ko si bil fant, si me maral. Pa še kako! Ampak zdaj si odrasel in odrasli ljudje nimajo časa za take neumnosti, za ženske in te reči.

MARKO: Nisem tako mislil, to z odraščanjem. Rekla si, če bi bil še enkrat pijan, kdo ve. Na tisto sem mislil.

VIDA: Tudi to že znaš. Izviješ se, previden si, zavijaš in preključuješ besede. Ja, z leti se moški naučijo takih reči.

MARKO: Ženske tudi, vsi ljudje.

VIDA: Mogoče! Ampak jaz se nisem.

MARKO: Brez smisla je ta pogovor, Vida.

Iz kuhinje pridejo Breda, Boris, mama in Peter. Prižgejo luč v sobi in sedejo za mizo. Mama nosi čaj in ga naliva v skodelice.

MAMA: Sladkorja bo zmanjkalo. Edino, če bi kdo stopil ponj...

PETER: Aja, bo pa čaj malo manj sladak. Vseeno je dober. Pogreje.

MAMA: Saj. To je glavno. *Srebajo čaj.*

VIDA *tiho*: Ampak jaz še vseeno mislim, da je tam pri tebi lepo. Marko, poslušaj me! Marko!

MARKO: Ja.

VIDA: Lepše je kot tu. Saj je povsod lepše, kot tu — ampak tam pri tebi mora biti najlepše. Od nekdaj sem imela rada hribe, še veš, Marko...

MARKO: Pojdiva noter. *Gre v sobo.*

MAMA: Kaj vajū nič ne zebe? Kje pa je Vida?

VIDA *vstopi*: Tu.

BREDA: Sta se kregala.

VIDA: Ne, zakaj le. *Oba sedeta za mizo in pijeta čaj.*

BREDA: Fant, na slivovko si pa pozabil. Čaj brez slivovke je kot življenje brez ljubezni.

BORIS *se nakremži*.

MIRA: Kaj ste vsi tako kisli?! Mene pogledite: mož mi jo je pobrisal, pa sem še vesela za to! BORIS: Kod hodi! Vse se bo shladilo! (Nada Božičeva, Tone Terpin, Mara Cermetova, Angelca Hlebcetova, Janez Eržen, Marijan Dolinar; II. dejanje.)

BREDA: Zanič primera, saj vem. Ampak vseeno se splača stopiti po slivovko.

VIDA: Res je, splača se. Jaz grem. *Gre v kuhinjo.*

MIRA *pride na dvorišče in požvižga Bredi*.

BREDA *steče k oknu*: Kaj te je pa prineslo?!

MIRA: Greš z mano?

BREDA: Kam?

MIRA: Ven.

BREDA: Čakaj, stopi malo noter. — Jo lahko povabim malo sem?

MAMA: Zaradi mene. Kdo pa je?

BREDA: Mira. Tista... — no, stopi noter!

MIRA *vstopi*: Dober večer!

BREDA: To je Mira, arhitekturo študira. Prej sva skupaj stanovali.

To je Vidina mama, Borisa poznaš...

MIRA: Dober večer! Zdrav, Boris!

BREDA: To je pa njegov brat, inženir, zelo resen gospod, pa igralk
ne mara.

MIRA: Že ve zakaj. Pozdravljeni!

MAMA: A, vi ste Mira. Breda je pravila... zelo mi je žal...

MIRA: Zakaj! — To je pa gotovo striček Peter?

PETER: Od kod me pa poznate?

BREDA: Jaz sem ji pravila o vas.

MIRA: Ste že ustanovili tisto... tisto internacionalo miru?

BREDA *sune Miro pod rebra*.

MIRA: Golovo sem rekla nekaj, česar ne bi smela! Smolo imam, zme-
rom zinem kakšno narobe! Najboljše, da kar greva. No, greš?

BREDA: Ja, pa kam?

MIRA: Že kam! Praznujemo!

MAMA: Kaj pa praznujete?

MIRA: Mož mi je ušel. Ni to lepa priložnost za praznovanje?

MAMA: Kakor kdo — ampak meni se zdi... jaz ne vem, če bi pra-
znovala.

MIRA: Preveč ste staromodni! V teh časih je tak dogodek veselo pre-
senečenje, pa ga je treba proslaviti! Boris, greš ti tudi?

BORIS: Ne vem.

MIRA: Pa vzamemo še Vido s seboj! No, povej ji, naj se obleče! —
Sem mogoče zmotila — družinski krog? Ne gre nobeden?

BREDA: Jaz že, ampak suha sem.

MIRA: Za to ne skrbi, to je moja reč.

BREDA: Od kod pa imaš denar?

MIRA: Pusti to!

BREDA: Si dobila odpravnino?

MIRA: Tako je, hahaha!

PETER: To mi ni všeč.

MIRA: Zakaj pa ne, striček Peter?

PETER *presenetljivo ostro*: Za vas sem jaz gospod Sema, zapomnite si!
Enkrat za vselej!

MIRA *frapirana*: Ja, oprostite, ampak jaz sem vas poznala samo pod
tem imenom — »striček Peter«, saj če želite...

PETER: Ničesar ne želim. Je že dobro.

MIRA: Kaj ste vsi tako kisl?! Mene pogledjte: mož mi jo je pobrisal,
pa sem še vesela za to!

BORIS: Kod hodi! Vse se bo shladilo!

MIRA: Kdo?

BREDA: Vida.

MIRA: Ne bo ti ušla, brez skrbi. Če ti pa uide, te vzamem jaz pod
streho! Društvo zapuščenih zakoncev, hahaha!

MAMA: To ni prav nič smešno.

PETER: Narobe: žalostno je.

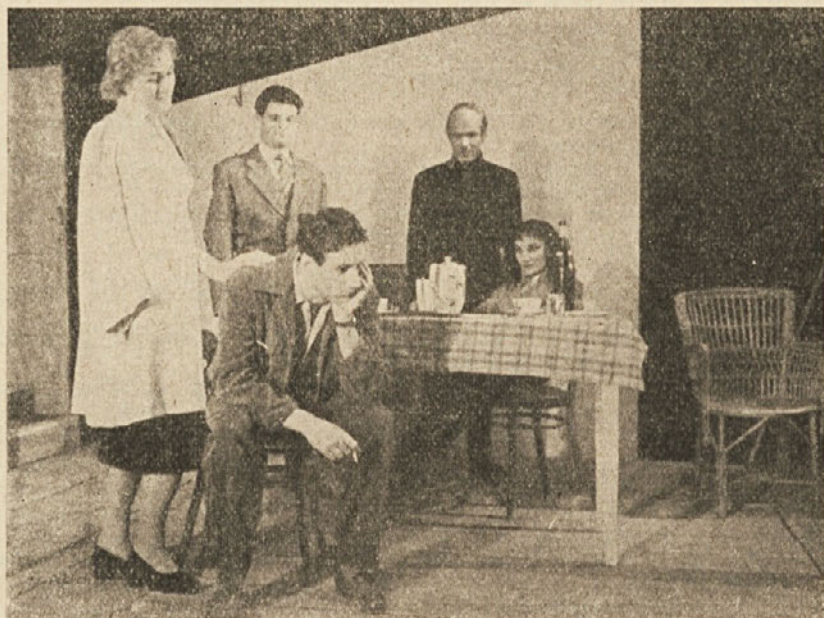
MIRA: Ja, če se vam zdi žalostno, meni se ne — pa kaj! No, Breda, pojdiva! Boris mora doma varovati ženo.

BREDA: Po Vido grem, no, Boris, pa gremo vsi. Greste vi tudi?

MARKO: Ne.

BREDA: Pa nič. *Steče v kuhinjo.*

MIRA *po kratkem molku*: Ja, taka je ta reč z ljubeznijo. Pa jaz se nič več ne razburjam. Kdo bi se! Veste, da se dobi nylon blago, krasno, vam rečem, čudovito, po devet sto dinarjev? Saj sem rekla, da bojo morali znižati cene!

BORIS: Vzela je s seboj uro in prstan. Po navadi ju ne nosi. Ure ni imela niti enkrat na roki, odkar sem ji jo dal. (Mara Černetova, Janez Eržen, Tone Terpin, Marijan Dolinar, Angelca Hlebecova; II. dejanje.)

MAMA: A res.

MIRA: Ja, pa so se mi smejale punce, no, zdaj se pa vidi, kdo je imel prav!

MAMA: A veste, da se za blago prav nič ne zanimam.

MIRA: — Ja, kakor vam je prav. Jaz sem rekla samo tako, da ne bi sedeli tu kot poslanci.

MARKO: Poslanci?

MIRA: Ja. No, pa, kakor hočete. *Molk.*

BREDA *zasopla priteče, se ustavi ob vratih, jih počasi zapre za seboj in pogleda vse po vrsti*: Ni je.

MAMA: se je zaklenila?

BREDA: Ni je, če vam pravim! Pa njenega zimskega plašča tudi ni — slutnja me je obšla, zato sem šla gledat v njeno omaro.

MAMA: Saj ni šla ven! Saj ni mogla! Kako — skoz okno! — Mogoče je pa na...

BREDA: Ne. Tudi v stranišče sem pogledala. Pa v shrambo. Ni je v hiši, če vam pravim! Pa okno v kuhinji je odprto.

BORIS *plane pokonci in steče v kuhinjo.*

MIRA: Hi! Hi! — Pa recite, da ne vidim v bodočnost: društvo zapuščenih zakoncev! Hi!

PETER *stopi k njej in ji primaže klofuto.*

MARKO: V starih časih so tudi tako zdravili histerijo.

MIRA *zajoče, se sesede na stol in ihti.*

PETER *mrko*: Vi ste menda tretji človek, ki sem ga kdaj udaril, pa prvi, ki sem ga udaril, odkar sem odslužil vojake. Pa nisem mogel drugače.

MIRA *med tuljenjem*: Saj je bilo prav, ueeee, saj zaslužim, ueee... še me dajte, ueeeee!!!

BORIS *se vrne, obstane, se nečesa domisli, steče na dvorišče, za hišo, se čez hip vrne, sede zunaj na stopnice.*

MAMA *se zdrami iz negibnosti, plane k oknu, ga odpre in zatuli*: No, kaj je?! — Si gluhonem?! Kaj je!!!

BORIS: Ni je.

MAMA: Saj to je nemogoče, saj to je nemogoče! Slep ste vsi skupaj! *Odhiti v kuhinjo.*

BREDA *po kratkem molku, ki ga moti samo Mirino pojemajoče tuljenje*: Stavim, da ima ta prste vmes. *Pokaže Marka.*

MARKO: Kaj vam pa je?! *Boris pride noter in ga sovražno gleda.* Osupnil sem prav tako kot vi! Kaj ti tudi misliš, Boris... Peter, pa vi, vsaj vi boste menda... Ja, kaj ste obsedeni, ljudje, kaj vam pa je!

BORIS: Res ne veš, kam je šla?

MARKO: Ne, če ti pravim!

BORIS: Ne verjamem ti.

PETER: Jaz bi mu pa verjel. Saj se bo vrnila. Mogoče je šla samo malo na zrak.

BREDA: Skoz kuhinjsko okno?

BORIS: Vzela je s seboj uro in prstan. Po navadi ju ne nosi. Ure ni imela niti enkrat na roki, odkar sem ji jo dal.

PETER: Ja, spominjam se, za poročno darilo. *Potegne uro iz žepa.* Pričakoval bi, da bo šla na kolodvor. Ura je... *Pogleda Marka in počasi vtakne uro nazaj v žep.* Čez deset minut gre vlak. Ti se voziš preko Zidanega mosta, kaj. *Boris se sesede in zaihti.* Mira *dvigne glavo, v hipu neha tuliti, stopi k Borisu in ga boža.*

MARKO: Pa kaj — če je odšla četrt ure preden odpelje vlak v Zidani most — kaj imam jaz s tem?! To je noro!

PETER: Saj nisem nič rekel — samo, da je lahko še ujela vlak, ki pelje k tebi.

MARKO: Bedarija! Zmešani ste! Kaj so meni mar vajine stvari! Če ji ni bilo všeč pri tebi — ja, šla je, kaj morem jaz za to! Mene se to ne tiče! Meni se ne ljubi poslušati objokane ženske pa razburjene može pa kaj jaz vem kaj! Razumeš, meni se to ne ljubi!! *Vzame plašč in aktovko.*

PETER: Kaj — boš zdaj šel?

MARKO *se molče obrne, pa se pri vratih ustavi in mirno pove:* Če mi verjameš, Boris: jaz mislim, da ni šla k meni. Prej sva se pogovarjala o tem — no, ne o tem, o teh rečeh. Mislim, da ni šla k meni. Po mojem je odšla na slepo srečo, sama ne ve kam. Odkrito govorim. Mogoče tudi... no, jaz ne vem, tako mislim. Zdravo. Gre.

MIRA: Rada ga imam. Saj vem, da sem koza, ampak še zmerom ga imam rada, ne morem drugače. Že pred poroko je bil tak, zmerom je bil tak, ampak jaz ga imam vseeno rada.

MAMA *je prišla nazaj, slišala konec Mirinega samogovora:* Je Marko odšel?

MIRA: Najhujše je pa zaradi otroka.

PETER: Kaj imate otroka? Nisem vedel.

MIRA *prikima:* Pri starših je, pri mojih. Petkrat na leto ga vidim. Pa kam ga naj dam? Prosim?! On stanuje pri prijatelju, skupaj spita v sobi, jaz pa v študentskem domu. Kam ga naj dam, prosim?! prosim?!!

BREDA: Prekleti svet!

MAMA: Tega nisem vedela. Res ne.

MIRA: Dva meseca sem ga imela — potem sem prišla nazaj sem. Doma so grozno ponosni name. Saj niti ne vejo, kaj počnem, vejo samo to, da bom inženirka pa da bom imela grozno veliko denarja. Veste, kaj je nahuješ? Zelo zgodaj je začel jokati s solzicami, po navadi otroci ne dobijo solz tako zgodaj. Ko sem šla, pa nisem vedela, kdo mu bo brisal solzice. Pa veste, kako pečejo solze na takih otroških licih, na tisti kožici, ko je taka kot puh? Saj, mama ga ima rada, vem, da boljše skrbi zanj, kot bi jaz — ampak solzic mu gotovo ne briše vedno sproti. Ne vidi, potem pa, ona nima smisla za take reči, ona nas je vzgajala bolj tako, bolj ostro. Saj, ko nas je bilo toliko, saj ni mogla drugače. Čisto nora je nanj. Ampak solzic mu gotovo ne briše sproti, gotovo ne.

PETER: Fant je, ne?

MIRA *prikima.*

PETER: Pa je zdrav?

MIRA: Ko riba. Pri rojstvu je imel skoraj štiri kile. Plave oči ima, po očetu bo.

PETER: Oprostite, da sem vas prej udaril. Če bi to vedel... Lahko mi rečete kar Peter, če hočete. Oprostite, če bi bil vedel...

MIRA *nenadoma spet zatuli.*

PETER: Kaj — sem vas užalil?

MIRA *med tuljenjem:* Neeee... da bi ga zdajle imela tu, tu, zdajle, ueeee...

DEKLICA Z ORGLICAMI *pride po dvorišču, potrka:* Je kdo doma?

MAMA: Ja!

DEKLICA Z ORGLICAMI *gre do mize in položi nanjo žensko listnico:* Tole sem našla zunaj na cesti, pod vašim oknom. Je vaše?

MAMA: Vidina je!

DEKLICA Z ORGLICAMI: Potem ni vaše?

MAMA: Je! Hvala.

DEKLICA Z ORGLICAMI: Prosim. Stopi k Miri. Vas boli zob?

MIRA: Ja! Ueeee!

DEKLICA Z ORGLICAMI: Če hočete, vam uredim, da vam ne bo treba čakati pri zobozdravniku. Moja mama dela pri zobozdravniku, pa je že za marsikoga uredila, da je prišel takoj na vrsto.

PETER: A res. Kaj pa dela.
 DEKLICA Z OGRLICAMI: Pospravlja. A hočete?
 MIRA: Neeee!
 DEKLICA Z OGRLICAMI: Škoda. Pa nič. — Jutri bom spet prinesla vabila.
 MAMA: Saj si jih prinesla že danes!
 DEKLICA Z OGRLICAMI: Vem, ampak to so druga. Zdaj bojo za zbor volivcev. Sem jih že danes raznašala, ampak vi še niste prišli na vrsto. Jutri jih prinesem. Lahko noč!
 PETER in MAMA: Lahko noč. *Deklica gre.*
 MAMA: Je Marko šel?
 PETER: Je.
 MAMA: Po Vido, ne?!
 BREDA: Ne.
 PETER: Najbrž ne.
 BORIS *gre v kuhinjo, pride čez hip nazaj s plaščem v roki, gre:*
 Lahko noč.
 MAMA: Kam greš? Kam greš? — Je šel po Vido?
 BREDA: Ne, gotovo ne.
 MAMA: Kam pa potem?!
 BREDA *molči.*
 PETER: Breda, boš šla ti ponj?
 BREDA: Ne.
 PETER: Ampak ti veš, kam bo šel?
 BREDA: Mislim si.
 PETER: Saj ti ne bi smel prigovarjati, da pojdi ponj, ponoči, po lokalih, ampak, mogoče bo pa treba...
 BREDA: Ne bo treba. Brez skrbi, ta ne bo ničesar storil. Toliko ga že poznam. Zjutraj bo spet tu — ali pa zvečer, če zjutraj ne. Saj bova šli za njim, da ne bo delal škandalov. Kaj?
 MIRA: Ja.
 BREDA: Na, obleci se.
 MIRA: Hvala, se bom že sama.
 BREDA: Na, pa vseeno...
 MIRA: Ne, hvala. — Saj ni vredno, vse skupaj. Majhna prometna nesreča: nekoga je povozil bicikel. Ja, kaj pa je to takega. Kdo se sploh razburja za to. Jutri ne bo živ krst več vedel, da se je sploh kaj zgodilo. Kdo bi se grizel zaradi takih reči.
 MAMA: Pa pazite nase, Mira.
 MIRA: Saj vam pravim: majhna prometna nesreča. Še v časopisih ne bo. *Z Bredo gresta.*
 PETER: — — Pravzaprav je zelo čudna ženska. Ne jočite, mama, saj bo...
 MAMA: Kdo pa pravi, da jočem? Samo glavo sem naslonila. Tako mi je težka.
 PETER: Jaz bom pa spil čaj. Škoda je, da bi ostal. Čeprav je mrzel.
 MAMA: Vlijte si slivovke vanj.
 PETER: Slivovke, ja. Stopil bom...
 MAMA *še enkrat nasloni glavo in neslišno joče — komaj, komaj vidno ji drhti hrbet.*
 PETER: Saj... bo tudi brez slivovke dober. Ga... ga vi ne boste?
 MAMA *se zravna:* Bom. Res bi bilo škoda, da bi ga zlili proč.

Z a s t o r

Tretje dejanje

Mama in Peter v sobi. Mama pripravlja kosilo — karkoli— Peter sedi za mizo.

PETER: Ja, vidite, takšni so.

MAMA: Kaj ste mu pa rekli?

PETER: Rekel sem, zgodila se jim je nesreča in jaz kot edini družinski prijatelj, tako rekoč, jih v takem trenutku ne smem pustiti na cedilu, tako rekoč.

MAMA: Hm.

PETER: Nekaj je zagodrnjal, potem je pa rekel, da lahko grem. — Kaj. Mislite, da sem narobe napravil?

MAMA: Peter, Peter! Dva meseca pred penzijo!

PETER: Dva meseca in štirinajst dni.

MAMA: Lahko vas vržejo iz službe.

PETER: Mene?! Naj le poskusijo!

MAMA: Ja, kaj pa morete, če bi vas vrgli iz službe?

PETER: Pravzaprav nič. Pa, saj me ne bojo. Brez skrbi.

MAMA: Da ne.

PETER: Ne jemljejo me več resno — to je tisto. Zdaj sem samo še odslužen železničar, ki čaka na penzijo. Kdo se pa meni za take. Kdo bi si nalagal sitnosti pa trud, da bi me metal iz službe. Brez skrbi.

MAMA vzdihne: Ja. — Zahladilo je. V hribih je gotovo padel sneg.

PETER: Mhm, pa nižje tudi. Vlaki z Gorenjske so imeli skoraj ped snega. Pošteno je mraz. Z jesenjo je ven. Pa bo spet zima. Ja.

MAMA: Slišite, Peter, mislite, da je šla tja, no, tja, proti Zidanemu mostu?

PETER: Ne vem. Vso noč sem razmišljal o tem. Stopil bi za njo pa jo poiskal, če bi vedel, kje je. Povedal bi ji kaj, kaj takega, da bi se vrnila, o njenem očetu ali kaj takega.

MAMA: Zmerom ga je imeja rajši kot mene.

PETER: To je menda že tako, da imajo hčere očete rajši od mater, sinovi pa narobe. No, pa jaz ne vem. Mogoče je šla tja, najbrž, skoraj gotovo. Ampak veste, vso pot sem upal, da jo bom našel tu. Saj zato sem šel k šefu — nisem zdržal. Videl sem jo, prav videl sem jo, kako sedi tu in, kaj vem kaj, bere »Tovariša«. Ja, človek se pomehkuži. Na stara leta počenja reči, ki bi prej še pomislil ne nanje. Pa kako živo sem si predstavljal, kako sedi tu. Ja, vidite, kaj naredi upanje iz človeka. Takšni smo.

MAMA: Navsezadnje je tako tudi prav. Ali pa je še bolje — navsezadnje je tako bolj prav. Je.

PETER: Saj ne mislite resno.

MAMA: Čisto resno.

PETER: Saj ni mogoče, da bi kar tako odšla. Vrnila se bo, boste videli.

MAMA: Ne bo je.

PETER: To ni mogoče. Če človek gre takole, kar na hitro, potem gre samo zato, ker ga je prijela muha. Minilo jo bo, pa se bo vrnila. Boste videli.

MAMA: Zaradi mene je ni treba. Še bolje je, če je ni.

PETER: Kako morete reči kaj takega!

MAMA: Peter, znate prevezovati rane?

PETER: Kaj???

MAMA: No, če znate prevezati rano — tako navadno rano mislim, no, moj prst če bi znali prevezati.

PETER: O, mislim, da bi znal. Ja, poskusil bi.

MAMA: *gre h kredenci*: Nekakšno mažo so mi dali, pa da moram vsak dan prevezati. Pa kako naj sama prevežem. Tu je povoj, tu je pa maža. Saj bom pomagala, kolikor bo šlo.

PETER: Ja, najprej moramo odviti starega, bi rekel. Ja, pa kar začniva, a bi. Saj.

MAMA: Seveda. Prerežite — tu so škarje. Tak vozal napravijo, da ga ne odvežeš. Au!

PETER: Sem vas?!

MAMA: Ne, samo pritisnili ste s škarjami na rano.

PETER: Boli!

MAMA: Je že dobro. Kar dajte, nič se ne bojte. Navijte ga sproti, če se vam da. Oprala ga bom, pa bo še za večkrat.

PETER: Okorne prste imam za tako reč.

MAMA: Saj se nikamor ne mudi, le počasi. No, vidite, saj gre.

PETER: Listnico je tudi izgubila — to se pravi, da je brez denarja. Brez denarja pa človek ne more po svetu.

MAMA: Ona bo šla tudi brez. Poznam jo, kadar je taka: saj nima glave. Čisto brez misli je — gre, gre, vseeno, kam, vseeno, kako. O, poznam jo! To ima po očetu. On je bil tudi včasih tak.

PETER: Ja, ampak kaj takega pa ni nikoli storil.

MAMA: Enkrat je — vi ne veste za to. Ujela sem ga pa odpeljala domov. Čisto miren je bil, kot ovca je šel za mano. Pa bi drugokrat tudi, če bi mu pustila.

PETER: To ni res.

MAMA: Kaj pa vi veste o tem!

PETER: Poznal sem ga boljše kot vi, da veste! — Skoraj tako dobro kot vi. Ne, on je imel čut odgovornosti. Zavedal se je, da ima družino in da je to velika odgovornost.

MAMA: To se vam tako zdi — ko ste ga gledali s svojimi očmi. Predstavljali ste si sebe v njegovi koži, zato pravite, da je imel tisti čut odgovornosti.

PETER: Mogoče. Ampak vseeno ne bi kar tako odšel.

MAMA: Vi nič ne veste. O teh rečeh, mislim.

PETER: Mogoče več, kot si mislite. Več kot vi, v nekaterem pogledu. Jaz sem mu bil edini prijatelj, tako rekoč. Včasih mi je pripovedoval... — enkrat sva sedela za Savo cel popoldan. Vi ste mislili, da sva šla po kostanj — pa nisva šla. Kostanj sem potem jaz kupil, ko sva prišla nazaj v mesto, pri kostanjarju, ja, pa še prav drag je bil. — On ni imel denarja s seboj. No, toliko je že imel, ampak jaz nisem pustil. Tisti dan mi je pripovedoval, kako mu je žal, da se je poročil...

MAMA: To že ni res!!!

PETER: Pa je, če vam pravim. Saj ni tako mislil, kot zdaj vi mislite. To je bilo bolj tako, kako bi rekel, saj vas je imel zelo rad, Vido tudi, ampak človeka včasih prime — on je takrat rekel, da bi dal srce oblakom, naj ga nesejo. Ja! Tega sem se naučil od njega. Takrat ga mogoče sploh nisem prav razumel, šele pozneje sem skusil, kako je to, če se komu zahoče, da bi mu oblaki odnesli srce. Ampak potem, nazaj grede, je pa rekel: vem, da tega ne morem storiti, ne smem, zato tudi nikoli ne bom.

MAMA: Seveda! Kako pa naj stori kaj takega! Ha! Seveda ne more!

PETER: To je treba razumeti bolj v prenesenem pomenu, to... o srcu pa o oblakih. Kot da vas nikoli ne prime tako.

MAMA: Ne sme me, vidite, ne sme me! Zato me tudi ne. Zdaj pa zavozlajte.

PETER: Pentljo bom napravil.

MAMA: Če hočete.

PETER: Lažje je odvezati.

PETER: Ne jočite, mama, saj bo... MAMA: Kdo pa pravi, da jočem? Samo glavo sem naslonila. Tako mi je težka. (Nada Božičeva, Marijan Dolinar: II. dejanje.)

MAMA: Prav. Če človek ve, da nečesa ne more, ne sme, potem si tega tudi ne želi, razumete! Kako bi pa ljudje drugače živeli! Saj bi umrli od samih želja!

PETER: Nekateri tudi umirajo od želja.

MAMA: Tega ne verjamem.

PETER: Poznal sem — no, to je tudi treba vzeti v prenesenem pomenu, da človek umre od želja — poznal sem...

MAMA: Če so res taki, potem je boljše, da umrejo. Olajšajo življenje drugim — sami pa tako ali tako ne bi mogli živeti. Ampak ljudje ne umirajo tako lahko, brez skrbi, ne umirajo zaradi malenkosti.

PETER: Kakor je, veste, kakor je, da boste vedeli. Včasih...

BREDA in MIRA prideta: Dober dan.

PETER: Dobro jutro.

MAMA: Sta spet zgodnji.

BREDA: Sklenili sva, da ne pijeja več.
MAMA: Ja? No, začetek je dober.
BREDA: To sva sklenili šele zdajle, ponoči.
MAMA: Sicer pa — kaj meni mar.
BREDA: To je res.
PETER: Breda, ne bodi ujedljiva!
BREDA: Kdo pa je začel? — Oprostite.
MAMA: Mene se ne tiče, kaj počnete pa kod hodite. Zaradi mene.
BREDA: Zares sva sklenili, da ne pijeja več. Mogoče tudi kadili ne
bova...
MIRA: To se še ne ve!
BREDA: Saj pravim: mogoče. Ti bi kadila, saj vem. Ampak če jaz
enkrat rečem...
MIRA: Ti lahko, če hočeš, jaz bom pa še premislila.
MAMA: Seveda, tako reč je treba premisliti.
MIRA: No, vidiš? Jaz tudi pravim...
BREDA: Koza. Ne vidiš, da se norca delajo iz tebe?
MIRA: Pa naj se. Jaz se vseeno ne bom zarekla.
PETER: Tako je prav, Mira, ja. Ti pa ne govori tako, Breda.
BREDA: Če ji rečem koza, ni to nič takšnega. Kaj se pa vsi zaletavate
vame?! Če se mi bo zahotelo, da ji rečem koza, ji bom rekla, pa
če se vsi na glavo postavite!
MIRA: Brez skrbi, da se ne bomo. *Boris pride, molče sede, vzame časopis
iz žepa in ga razgrne.* O, Boris! Ja, kje si pa bil? Vso noč sva te
iskali, fant, kar nerodno mi je že bilo, po lokalih noter in ven...
BORIS: Res.
PETER: O, Boris. Ja. Jaz bi tudi hotel tako službo, ko je vseeno, če
človek gre na delo ali pa ne... Ja. — Je kaj novega v časopisu?
Nič, seveda ni nič.
MIRA: Ne maraj, Boris. Jutri bo že malo bolje in pojutrišnjem še malo.
Čez leto dni ne boš več vedel za vse to. Ja, kaj pa naj storimo, se
naj vsi pobijemo? Kaj bi pa bilo, če bi se vsi pobili. Živeti moramo,
pa pika. Živeti moramo naprej. — —
BORIS: Res.
MIRA: Seveda!
BREDA: Ja, živeti moramo.
BORIS: Daj no.
BREDA: Edina stvar, ki obstaja sama na sebi, torej edini smoter živ-
ljenja — je življenje.
BORIS: Kje si pa to brala.
BREDA: Nikjer nisem brala, da boš vedel. Edino, kar obstaja samo
na sebi, an sich, je eksistenca. Ker obstaja sama na sebi, ker ni-
čemur in nikomur ne služi, je brez smisla — brez smisla v vseh
svojih manifestacijah. Človekov smisel je torej v tem, da biva, da
eksistira, da pač kratko in malo živi — pa nič več.
PETER: Kako?
BREDA: Človekov obstoj ne najde smisla v nekakšnih višjih ciljih —
lahko si polomiš vrat, pa ne boš našel višjega cilja, zaradi katerega
bi bilo vredno živeti. Onstransko življenje, žrtvovanje za bodoče
generacije, plemenito delo za bodočnost, kaj vem kakvi višji cilji —
vse to se nazadnje razkrije kot slepilo ali relativna vrednota, kot
trajna vrednota pa ne. Smisel človekovega obstoja pa bi moral biti
trajna vrednota, ne? — Govorim prav?

MIRA: Veš, da ne vem.

BREDA: Seveda mora biti, drugače je brez pomena. Lahko variira, v osnovi pa mora ostati neizpodbiten. Takega smisla pa ne najdeš — razen v življenju samem. V eksistenci. To ni eksistencializem, da boš vedel — eksistencializem je nekaj čisto drugega, če kaj veš o tem. Vsa moderna dramatika in umetnost sploh raste iz tega pogleda na svet. Stara tragedija, recimo grška ali tudi renesančna, nudi gledalcu estetski užitek s tem, da pred gledalčevimi očmi ukinja protislovnost človeškega bivanja, muko bivanja, z junakovo smrtjo. Spoznanje, da je protislovnost bivanja razrešljiva, navdaja gledalca z zadovoljstvom — pa čeprav je cena za to razrešitev smrt. Iz take tragike je lahko v vsakem času zrasel nihilizem — ne zrasel, vzcvetel! Moderna drama razrešitve protislovnosti ne išče tako daleč od bivanja, v njegovem nasprotju, v smrti, ampak jo najde v bivanju samem s tem, da se sprijazni z nerazrešljivostjo protislovja bivanja. S tem prestavi smisel življenja iz vseh onstranstev ali drugih neoprijemljivih pokrajin v življenje samo. Ja. No... saj to je pravzaprav vse.

MIRA: Nenaseljenih pokrajin — je rekel.

BREDA: Nenaseljenih pokrajin — pa tako. To je samo bolj pesniško povedano.

MIRA: To je važno. S tem pove, da tam ni ljudi — da torej te pokrajine za nas sploh ne obstajajo.

BORIS: To je nihilizem.

BREDA: Ravno nasprotno, da boš vedel! O, tudi to vem: edino s tem pogledom na svet je mogoče premagati moderni nihilizem. To je namreč zanikanje nihilizma. Iz tega je mogoče iskren optimizem — iz vsega drugega ne. Brž ko namreč postaviš nekakšne višje cilje za temelje optimizmu, je ta optimizem vsak hip v nevarnosti, da se zruši, ker se ti lahko vsak hip zgodi, da boš spoznal popolno ničvrednost svojih višjih smotrov. Razumeš?

BORIS: Ne.

BREDA: Seveda, kaj pa jaz vem. Kar norca se delaj. To mi je povedal zelo pameten človek. Pol noči nama je govoril, da veš.

BORIS: Kaj meni mar. *Spet razgrne časopis.*

BREDA: — Jaz sem ti hotela samo pomagati.

BORIS *vstane in rjove*: Nobene pomoči ne potrebujem, zapomni si to! Vsi si zapomnite! *Oddide v kuhinjo.*

PETER: — Takoj, ko je prišel, sem vedel, da bo nekaj narobe. Že to je bilo čudno, da je sploh prišel — po tolikem času. Saj ne rečem, najbrž ni prišel z namenom, da bi jo odpeljal. Saj sem ga imel rad, res, zelo sem ga imel rad, mogoče sem tudi zato videl, da nekaj ni prav. Še takrat je bilo nekaj med njima, tiste čase, ko je stanoval tu. Nič, da bi človek lahko kaj rekel — tako, v zraku je bilo. Vida je zelo lepa. Take ženske gledamo čisto drugače. Najbrž niso nič posebnega, čisto običajne ženske so, pa jih vendar ljudje drugače gledajo. Skoraj bi rekel, da se mi to zdi krivično — pa ni, ne vem, kako bi rekel. Nekaterih reči človek ne more presoditi s pametjo, posebej, kadar gre za ljudi. Kako bi s pametjo presodil to, da se ti zahoče dati srce oblakom, naj ga nesejo, kamor jih veter žene? Pamet odpove pri takih rečeh. Vidi je... o, vem. Po očetu je. On se je znal igrati z njo — nobeden se ni znal tako! Zato ga je tudi imela rajši kot mamo. Nič ne rečem, tako je pač bilo. Seveda,

prišel je z dela, potem pa se je igral samo z njo — mama pa je imela doma opravkov od jutra do noči in ni imela toliko časa zanjo. On je lahko govoril cele ure o travi ali o reki ali o oblakih — drugi ljudje ne vejo o teh rečeh ničesar. On pa je lahko govoril cele ure. Če bi bil zdaj še živ... ali pa bi se zgodilo ravno tako, kot se je. To pride, pa ne moreš ničesar storiti. Ja, Vida je lepa. On pa je močan in zagorel. V tem je vsa stvar. — Kaj bi človek še govoril. Ampak, da nas je kar tako pustila — človek bi se zjokal.

MIRA: — Kaj, če bi prižgali radio?

MAMA: Zakaj? Saj ga ne bo nihče poslušal.

MIRA: Avstrijske postaje imajo zdaj tisto sijajno oddajo — bergnigt-unelf.

PETER: Vergnügt um elf. Ne veste, kaj je to?

MIRA: Ne.

PETER: Zadovoljni, veseli ob enajstih.

MIRA: Aha, saj se mi je zdelo, da bo nekaj takega.

BREDA *gre v kuhinjo prižgat radio.*

PETER: Kaj je to — glasbena oddaja?

MIRA: Mhm, čudovita je. *Najprej zadnji takti divjega boogieja, potem sentimentalen angleški valček z mnogimi violinami in zborom.*

MAMA: Kdo pa ga je prižgal?

BREDA: Jaz.

MAMA: No — saj je vseeno.

BREDA: Boris stoji sredi kuhinje pa bulji skozi okno. Še videl me ni, sploh ni opazil, da sem bila v kuhinji. — Mama, kaj pa če bi skuhali malo kave?

MAMA: Kave — zdaj, sredi dneva?! Sploh je pa nimamo.

BREDA: Prinesli sva jo s seboj. No, prosim, če lahko. Za vas tudi!

MAMA: Dobro, pa dajte, če vam je toliko zanjo.

BREDA: Daj! *Vključi kuhalnik, ki stoji na kredenci.*

MIRA: Čakaj, bom jaz. Pri kavi mi nobena ni kos. Pa krop?

BREDA: Mhm, takoj. *Gre s piskrčkom v kuhinjo po krop, čuje se pogovor med njo in Borisom skozi odprta vrata. Boris, boš kavo?*

BORIS: Ne.

BREDA: Pa ti bo dobro dela!

BORIS: Ne, hvala, ne bom.

BREDA: Veš, da si siten? Moral bi spiti malo kave, da te spravi k sebi!

BORIS: Izgini!!!

BREDA *se vrne*: Človek mu hoče pomagati...

PETER: Nisi slišala, da ne mara nobene pomoči? Pusti ga.

BREDA: Če bi se meni zgodilo kaj takega — ... sploh se mi pa ne bo.

PETER: Tega nihče ne ve.

BREDA: Ne bo prilike, razumete? Delala bom tako, da bo tekla kri. pa čeprav cele noči ne spim — dokler ne bo nobene boljše od mene. Potem se mi bojo pa vse take reči zdele preneumne, da bi se ukvarjala z njimi.

PETER: Že včeraj si tako rekla.

BREDA: In bom jutri tudi! Dokler ne bo res!

PETER: Kaj pa, če nikoli ne bo?

BREDA: Pa vem, da bo, ker mora biti! — Ali pa se ubijem.

PETER: Ne govori tako, Breda.

BREDA: Kaj pa mislite, da bi se mi bilo težko ubiti? Pha! Rajši se ubijem, kot da bi celo življenje kje štatirala ali pa sedela v kakšni pisarni. Mislite, da je to kaj takega, če se človek ubije? Meni bi ne bilo nič.

MIRA: Ne govori takih reči, prosim!

BREDA: Te je strah, kaj. Mene pa ni, vidiš! Sploh me ni strah, ne smrti, ne česa drugega.

PETER: To se tako reče — potem je pa drugače.

BREDA: Kaj — potem!

PETER: Ko človek pride do tega, no, recimo, do smrti.

MIRA: Ne govorite o tem, prosim!! — Vre. Mi daš kavo?

BREDA: *ji da zavitek kave*; Ampak za vse je ne bo.

PETER: Jaz je ne bom.

MAMA: Jaz tudi ne.

MIRA: Kaj da ne — vsi jo bomo, bo pa malo manj močna. Vseeno bo dobra, brez skrbi. Če jo nalijemo v majhne skodelice, bo za vse štiri dovolj. Kaj si dala samo tri — še eno skodelico, Breda!

BREDA: Zmešana sem kot kura.

MIRA: *naliva in nosi kavo na mizo*: Zvečer grem pa spat — ali pa že popoldne. Fant, že tri noči ne spim. Pa sem bila neumna. Nocoj bom spala kot top. Veš, da mi je ta pisatelj kar dobro del? Kolikor je včasih govoril zmešano, me je le pomiril. Ti si si boljše zapomnila kot jaz — pa saj je vseeno, samo, da me je pomiril.

PETER: Saj, človek mora spati, pa naj se zgodi karkoli. Kam bi pa prišli, če ljudje ne bi spali.

MIRA: Vi tudi niste spali, kaj? Pozna se vam na očeh. Veste, da razumem, kako vam je. Vi ste zgubili hčer, jaz pa moža. Pravzaprav je skoraj tako, kot če bi umrla. Skoraj smrt v hiši.

PETER: Ne govorita toliko o smrti — obe!

MIRA: Ne bom več.

PETER: Kavo pa res znate skuhati. Kje pa vi stanujete?

MIRA: V študentovskem domu.

MAMA: Pa saj ste bili... saj ste poročeni?

MIRA: Nisva dobila stanovanja. Saj ga ne dobiš, če se ubiješ.

PETER: To je res.

MIRA: Mislila sem že — to se pravi, z Bredo sva mislili, menili sva se... ampak nazadnje sva rekli — nisva vedeli, če bi vi dovolili...

MAMA: Kaj pa?

MIRA: Da bi stanovala pri njej. To se pravi, pri vas, skupaj z njo, v njeni sobi.

MAMA: Ja — če je njej prav, zakaj pa ne. Zaradi mene lahko.

MIRA: Res?!

MAMA: Seveda — zakaj pa ne.

BREDA: Kdaj bi se pa lahko vselila?

MAMA: Kadar boste hoteli. Zaradi mene takoj.

MIRA: Takoj! Dajte, poljubila vas bom!

MAMA: No, no, že prav. Zaradi najemnine bi pa rekla tri sto dinarjev, če vam je prav.

MIRA: Seveda mi je prav! Tu...

MAMA: Saj ni treba takoj, bova že uredili.

MIRA: Ne, ne, zdaj jih še imam, pozneje jih pa ne bo več. Prosim!

MAMA: Električno pa posebej.

MIRA: Seveda, prav.

- MAMA *ji vrne enega od treh stotakov*: Za ta mesec računajmo samo po
meseca — tako, pet kovačev še dobite.
- MIRA: Ze prav, kar pustite!
- MAMA *gre h kredenci, kjer je denar v skledici*: Ne, saj jih imam tu.
Prosim.
- MIRA: Hvala lepa.
- BORIS *pride iz kuhinje*: A...
- MIRA: Boris, selim se! Sem se selim, k vam! Ni to čudovito?!
- BORIS: Imate še kaj kave?
- MIRA: Malo je je še — ampak čisto malo. Boš?
- BORIS *molče vzame skodelico iz kredence*.
- MIRA: Bolj gosta je, ampak... če bi prej rekel...
- BORIS: Ze dobro. *Izpije kavo in spet razgrne časopis*.
- PETER: Ja. — To je pa lepo, da ste dobili stanovanje. Vidite, pa bo šlo.
- BORIS: Lahko boste oddali še eno sobo.
- PETER: Še eno?
- BORIS: Samo toliko počakajte, da si najdem stanovanje drugje.
- MAMA: Jaz te nisem podila...
- BORIS: Nisem rekel, da ste me.
- PETER: Kaj pa... kaj pa če se Vida vrne?
- BORIS: Ne bo je.
- MAMA: Ne bo je. Kakor si bo postlala, tako bo ležala. Sama si postilja
svojo posteljo — človek si vedno postilja sam.
- PETER: Nikar ne bodite tako grenki. To ni dobro.
- MAMA: Zaradi mene je lahko odšla za zmerom. Dosti sem prekokala
zaradi nje, odkar sem jo rodila — zdaj ne bom več. Namenila se je,
da mi bo kljubovala — ampak zdaj mi ne bo mogla več. Zmerom
je storila vse ravno obratno od tistega, kar sem želel jaz. V njeno
dobro! Kakor hoče.
- PETER: Saj ni, da bi obupavali, saj...
- MAMA: Jaz ne obupujem. Še včeraj sem mislila, da se mi bo srce
ustavilo. Ponoči nisem zaspala niti za hip. Pa je minilo in zdaj je
dobro. Vsaka stvar mine. Zdaj pa pustimo to.
- PETER: Ja, res je. Vidite, čez dva meseca in štirinajst dni grem pa
v pokoj. Če človek pomisli: celo življenje delaš, potem greš pa v
pokoj, potem pa enkrat umreš.
- BREDA: Pa kaj.
- PETER: Nič. Saj to je tisto: nič. Ampak po vlakih mi bo dolgčas, po
moji zapornici. Ja, dolgčas mi bo.
- MAMA: Pa pridite k nam stanovat.
- PETER: Saj bo Boris...
- MAMA: Boris je rekel, da bo šel.
- PETER: Mogoče pa ni mislil resno, saj se še zmerom ne ve, če ne bo
le Vida...
- BORIS: Mislim sem kar se da resno.
- PETER: Ja kaj bojo pa ljudje rekli, če bi stanoval pri vas. Star samec,
mlada dekleta v hiši, pa vi vdova...
- MAMA: Se bova pa poročila.
*Vsi osupnejo: Boris izpusti časopis in ju gleda, Breda in Mira sta
trdi od presenečenja, Peter menjava barve na licih.*
- MIRA: Breda, veš kaj, mislila sem, kaj če bi le šla na predavanja?

- MAMA: Poznate me delj kot petindvajset let. Petnajst let sem vdova. Mojega moža ste dobro poznali, saj sta bila prijatelja. Ali mi more kdo očitati kaj takega, česar ne pravimo o poštenih ženskah?
- PETER *ogorčeno*: Ne, ne!
- MAMA: No, torej. Imam šest tisoč pokojnine in tole hišo. Vrt je velik, zelenjave in sadja nismo nikoli kupovali, tri jablane so na vrtu in še drugo drevje, skoraj vsako leto obilno rodi. Krompir smo vedno pridelali na njivi — še ostaja nam ga. Kure imam, da so jajca vedno doma, masti pa tudi ni treba kupovati: vsako leto mi zredijo prašiča pa ga zakoljejo, tudi z mojimi pomijami, no, saj jih ni dosti, drugo pa doplačam. Pri vsem tem se kar shaja s šestimi tisoči pokojnine.
- PETER: Ja, seveda, seveda se shaja! — Jaz bom tudi imel nekaj takega, mogoče malo manj. Ampak jaz... saj veste, saj sem vam pravil, jaz se nikoli nisem upal poročiti...
- MAMA: Kakor hočete. Metala se ne bom za vami, to si lahko mislite.
- PETER: Seveda si mislim, seveda, saj imate prav. Saj nisem rekel, nisem tako mislil, hotel sem reči, da se pač nikoli nisem upal poročiti, ker, no pač, ker...
- MAMA: Ker...?
- PETER: No, saj sam ne vem, kako bi rekel!
- MAMA: Kakor hočete.
- PETER: Ne, mama, ne razumete me prav, saj sem jaz tudi za to!
- BREDA *in MARA se sproščeno zasmejeta*.
- MAMA: Saj. Lažje bova živela, če se poročiva. Potem tudi ljudje ne bojo mogli ničesar reči. Navsezadnje gre za to, da lažje živimo, a ne?
- PETER: Seveda, prav imate, seveda gre za to! Ja, treba je lažje živeti, to je vsa skrivnost.
- MAMA: Kakšna skrivnost?
- PETER: No, tako se pravi, tako rekoč...
- MAMA: Tu ni nobene skrivnosti.
- PETER: Seveda je ni, kako naj bo to skrivnost.
- MAMA: Torej.
- PETER: Človeku se pač zareče, saj veste, takšen trenutek... ja... navsezadnje, če sem čisto odkrit, kdo bi si mislil! Čisto odkrito: kdo bi si mislil!
- MAMA: Ja.
- BREDA: Ja, čestitam! Čestitam, pristrčno čestitam! In za poročno darilo — *šepče z Miro* — ne smem vam izdati vnaprej... saj to je čudovito! Čudovito!
- MIRA: Tudi jaz čestitam. Vam tudi, striček Peter. Saj, kar solzne oči imam.
- PETER *se obrne vstran*: Saj, kako ne. — *Zajoče*. — Oprostite, ampak star sem že — to je pač tako, star človek ima solze bolj na robu, saj je že dobro. Je že dobro.
- MIRA: Ja, zdaj bom pa šla. Moram iti. Dobro, da sem se spomnila. Res moram iti.
- MAMA: Počakajte — kdaj se boste preselili? Če se hočete takoj, vam lahko posodim voziček, da ne boste nosili stvari v kovčkih!
- MIRA: Ne, ne vem, če bi malo počakali...
- MAMA: Zakaj? Saj smo se domenili, ne? Plačali ste tudi že. Čakajte, dala vam bom voziček. *Gre na dvorišče in za hišo.*

- BREDA: Res, fant, to je bilo presenečenje! — Pojdimo ven, da ne bo sama vlekla vozička!
- PETER: Ja, saj res. Čisto sem zmešan.
- BREDA: Pomirite se, striček, vsak drug na vašem mestu bi bil tudi.
- MIRA: Seveda bi bil!
- BREDA: Koza! Še malo, pa boš spet jokala! Vsi samo jočete!
- MIRA: Je že dobro, pusti me, je že dobro. *Gredo na dvorišče, mama pripelje voziček.*
- MAMA: Zadnje levo kolo je malo razmajano, pa bo že šlo, če boste pazili.
- BREDA: S tabo grem.
- MAMA: Le pojdite, saj sama ne bo mogla.
- MIRA: Hvala lepa — ne vem, kako bi se zahvalila...
- MAMA: Že dobro. Če pazite nanj, bo vse v redu. Na svidenje.
- MIRA: Seveda bova.
- BREDA: Bova, bova.
- MIRA: Na svidenje — pa, hvala, zaenkrat!
- MAMA in PETER: Na svidenje! *Gresta nazaj v sobo, kratek molk — pa nikakor ne mučen.*
- PETER: Veste... tako nerodno mi je... to je prava beseda: nerodno mi je...
- MAMA: Res ni bilo prav, da sem rekla pred vsemi ljudmi. Saj sama ne vem: kar ušlo mi je. Potem, ko sem enkrat začela, sem pa morala nadaljevati. Saj razumete.
- PETER: Seveda razumem. Saj zdaj, ko je tako, ko sva, tako rekoč, zdaj lahko tudi jaz povem, da sem... da sem včasih mislil na... na kaj podobnega...
- MAMA: Vem.
- PETER: Kaj veste?!!
- MAMA: Da ste mislili na poroko z menoj.
- PETER: Kako...?!
- MAMA: Kadar gre za take reči med moškimi in ženskami, mora vsak slepec videti, koliko je ura. Navsezadnje sva še zmerom moški in ženska, ne?
- PETER *ogorčen*: O, seveda, kdor bi...
- MAMA: Nekaj ste hoteli reči? Kar povejte.
- PETER: Nič takega, nič, nič, — saj sem res že večkrat premišljeval, pa se nisem upal z besedo na dan.
- MAMA: Zdaj je izgovorjena.
- PETER: Ja, saj zdaj je beseda izgovorjena. Ja, moral bi kaj reči, kaj slovesnega, pa mi nič ne pade v glavo, moral bi...
- MAMA: Ni treba, nič slovesnega ni treba, Peter.
- PETER: Peter. Saj ste me zmeraj klicali Peter, ampak zdajle je bilo to čisto drugače, slišalo se je nekam drugače. Jaz bi vam rekel kar mama, če vam je prav, zmeraj sem vas klical mama, še ko je bil živ... ja, še ko je bila Vida takale... ja, ampak tikati bi se morala.
- MAMA: Ja, odslej se bova tikala.
- BREDA in Mira sta se vrnili z vozičkom. Nesli sta ga in spustili po nerodnosti na tla na dvorišču, da mama in Peter planeta ven: Polomil se je.
- MIRA: Zares sva pazili, pa se je kar sesulo. Samo od sebe!
- MAMA: Nič hudega, bomo pa popravili. *Petru: A ne.*

PETER: Seveda, malenkost, takole kolo. So kakšne klešče pri hiši?

MAMA: So. Samo ne vem, če jih bom našla — pogledala bom.

BREDA: Jaz vem, zadnjič sem jih videla. Čisto zarjavele so.

PETER: Dobre bojo. Skoči no ponje, da ne bo mama hodila. Zdaj ne bojo več zarjavele. *Breda gre, se za hip ustavi, ko sreča Borisa.*

BORIS *se je bil oblekel in gre čez dvorišče*: Na svidenje.

MAMA: Kam pa greš?

BORIS: Grem.

MAMA: Pa kosilo? Boš prišel h kosilu?

BORIS *molče odide za hišo, pa se sekundo za tem za hip vrne*: Ne, h kosilu me ne bo.

MAMA: Ja, nazadnje, kakor hoče. Pa vi ostanite pri kosilu!

MIRA *zamišljeno gleda za Borisom*: Nerodno je... takole...

PETER: Kaj bo nerodno. *Vstane in gleda za Borisom.*

MIRA: Jaz jem v menzi... bloke imam...

MAMA: Vam zapadejo?

MIRA: Ne, tisto ne...

MAMA: Potem pa lahko ostanete. Da ne bomo metali proč. *Gre v kuhinjo, se zaleti v Bredo, ki pridiivja s kleščami.* Mraz je, prav zebe me. Kosilo bo treba pripraviti.

BREDA: Seveda, ja!

PETER: No, pa poglejmo.

BREDA: Zaupno: ne bi se čudila, če bi me zdajle poslala po steklenico...

MAMA *iz sobe*: Breda!

BREDA: Ja?!

MAMA: Se vam da skočiti v trgovino po steklenico vina?

BREDA: Seveda!

MAMA: Prinesla vam bom denar.

BREDA: Ni treba! Ga imam tu! Boste potem dali!

MAMA: Dobro. Črnega!

BREDA: Že grem! — Stavim, kar hočeš, da kaj takega ni rekla zadnjih petnajst let! *Gre, mama odide v kuhinjo.*

PETER: Tako me zebe v roke, da ne morem. Treba ga bo nesti h kolarju.

MIRA: Bom pa nesla.

PETER: Ne, bom že jaz.

MIRA: Prav res da je mraz. Pa dež bo.

PETER: Je premraz. Če bo kaj, potem bo sneg.

MIRA: Ja, jaz moram tudi iti. Čez pol ure bom nazaj!

PETER: Prav. Na svidenje.

MAMA *pride iz kuhinje, gre skozi sobo in stopi pred vrata*: Peter, se ti da prinesiti naročje drv?

PETER: Seveda, takoj!

DEKLICA Z ORGLICAMI *vihti kuverto*: Vabilo za zbor volivcev!

MAMA: Saj si včeraj prinesla!

DEKLICA Z ORGLICAMI: Ne, tisto je bilo za masovni sestanek, za vašo hčer in za moža. Saj bosta prišla? Povejte jima, da je zelo važno!

MAMA: Bom — pa ne vem, če bosta prišla.

DEKLICA Z ORGLICAMI: Kakor hočeta. To je pa za vas.

MAMA: Hvala.

DEKLICA Z ORGLICAMI: Vi tudi tukaj stanujete? *Brska med kurtami.*

PETER: Mhm — se pravi, bom, zdaj se bom preselil sem.

DEKLICA Z ORGLICAMI: Poglejte — sneg! Sneg! Pozdravljen, snegec! Snegec, pozdravljen! Snegec, pozdravljen! *Brez zveze piha v orglice in oddrobi.*

PETER: Pa res. Vidiš, pa je konec jeseni. Zgoden je letos.

MAMA: Ne bo dolgo, kmalu ga bo pobralo.

PETER: Ali pa ne. Kaj se ve.,

MAMA: Ja, kaj se ve. — Kuhat moram.

PETER: Ja. Takoj ti prinesem drva. *Gre za hišo. Mama trenutek gleda za njim, potem se obrne in gre v hišo.*

Z a s t o r

Uprizoritev Mikelnove »Lepe Vide«

si predstavljam zelo čisto, preprosto: dosledna naj bi bila v verizmu, v resnični podobi preprostega vsakdanjega življenja. Kakršne koli lirične in teatralne pogruntacije bi samo škodovala celoti. Igra se godi v povsem določenem, opredeljenem in znanem okolju: zato bi morala biti vsa igra s sceno, z rekviziti, z ozračjem posneta neposredno po znanih zgledih. Ena sama netočnost v predmetni opremi igre in odra lahko razbije vse razpoloženje: do zadnje skodelice za turško kavo se mora vse ujemati. To ne pomeni, da ne bi mogli ali smeli iskati dosti poezije: toda dosegati jo je treba ravno tako z elementi vsakdanje resnice: bogato izrabljanje sredstev zvočne kulise bo stvari samo koristilo. Dokler ne presegajo mej dobrega okusa, bodo zvoki in odmevi (vrisk cirkularke, tega zvočnega grba ljubljanske jeseni — in vse druge podobne reči) samo podprli dih pisateljevega hotenja.

Tako si predstavljam tudi sceno: zaresna mora biti, da bi se stanovanjski urad lahko potegoval zanj. Do gugalnega stola in do prtičkov pod asparagusom vidim vse prvine ljubljanskega predmestnega stanovanja v »koloniji«: pa tudi žleb ob robu strehe, kužek ob plotu in — če hočete — kura, privezana za levi krempelj: vse to spada zraven. Vsceno mislim, da je mogoče tudi to strogo realistično sceno uresničiti v prividu moderne, poetične predstave: barvne poenostavitve, večje ploskve enakih barv, disciplina v izboru detajlov. To ni protišlovje.

Tudi luč bo v zasnovi realistična; rahlo temnenje ali svetlikanje bo izviralo iz pogojev dnevnega časa — nekako pa bo tudi to doprineslo svoj delež, da vzraste iz stvarnosti poezija.

Ritem navzkrižnih pomenkov, pesem ob pravem času, bogati dodatki glasbe (iz radia, s kitare, kakorkoli): vse to je realno in hkrati simbolno ali vsaj lirično.

Kadar igralci na odru pijejo in pojejo, pijejo in pojejo tako, kot pijejo in pojejo Ljubljančani v Trnovem ali za Bežigradom, Celjani v Gaberju ali na Hudinji, Mari-borčani v Melju in — samo malo drugače — Koprčani tam na cesti proti Črnemu Kalu. Tako tudi preklinjajo in tako filozofirajo.

Rad bi dosegel — zdaj na celjskem odru ali kjerkoli kasneje —, da bo *Mama* pri vsej zadirčnosti vendar prikupna, pri vsej dobroti vendar ne omedlna kot malinovec.

Lepo bi bilo, če bi se *Borisa* — pri njem bo to najtežje, ker govori najmanj — v tretjem dejanju s tragičnim prizvokom utrgala ena njegovih življenjskih strun: ravno zato, ker je tako molčeč, blaziran, lenobeu in naveličan, bo to toliko bolj pretresljivo.

Zanima me, ali se mi bo posrečilo doseči, da bo *Mira*, ta vselej preglasna in nerodna avša — v trenutku, ko pripoveduje o solzicah svojega fantka, zares zrastle do človeškega formata, ne v smislu fraz o materinstvu, ampak kot nenadoma odkrit človek.

Peter Šema ne bi smel misliti, da igra Cankarja: železničar je, resničen železničar, ni doma za vodo v Cukrarni, saj sem ga še včeraj videl, kako je vrtel ročko zapornice. Tudi ko govori o oblakih ali o svoji smešni (in lepi) internacionali miru — je vsekakor resničen.

Bredo natanko poznam. Pa ne samo eno — veliko jih je, teh otrok, ki mislijo, da so že prave velemestne eksistencialistke (Marko pravi: »Meni ta beseda ne pomeni psovke!«), če nosijo hlače in nepočesane lase. Pa so v bistvu take zdrave, preproste bunke! Ko pripoveduje, kar je njej in Miri ponoči v baru predaval Miloš Mikeln, mora biti Kar po vesti bodo najbrž postale obilne mamice celih krdel mladih eksistencialistkov, malce smešna: saj ničesar ne razume, samo ponavlja imenitne besede. Dobro bi bilo, ko bi se nam posrečilo, da se ji bo občinstvo tisti hip smejalo, pa vendar nehote tudi prislunhilo zabrisani in dvakrat (skozi nočno pijanščino in skozi nerazumevajočo papagajsko ponovitev) transformirani filozofiji.

Marko bi moral biti pravi dedec. Kdo izmed nas si ni želel, da bi bil takšen — kot gorski vodnik?

In *Vida*? Turško zna skuhati, pa je zato vseeno še vedno lepa Vida, ni Milena iz vile ob jezeru. Strašno jo dajè hrepenenje — a tudi smeje se, celo kadar je jezna. In iz *Brede* se norca dela. Torej je pri vsem hrepenenju vendarle zaresna.

Vsi bi morali igrati svoje vloge tako, kot igra deklica z orglicami na svoj večni slovenski otroški inštrument.

Andrej Hieng

OPOMBA K ILUSTRACIJAM. — Slike, ki tu spremljajo besedilo, je posnel gledališki fotograf *Pelikan* na eni prvih odrskih vaj: igralci so bili sicer že maskirani in provizorno kostumirani, scenske opreme pa na odru še ni bilo, niti vseh rekvizitov in tudi pohištvo je bilo večidel še markirno.

Vestnik

V TEJ ŠTEVILKI načenja Celjski gledališki list novo prakso: objavo integralnega besedila nove igre. V bodoče nameravamo ob vsaki novi izvedbi domačega in doslej še ne uprizorjenega dela tudi s te plati sodelovati pri naporih za uveljavljanje izvirne slovenske dramatike. Prepričani smo, da bodo mnogim ljubiteljem, zlasti pa drugim gledališčem in amaterskim igralskim družinam dobrodošle take komentirane in s scenskimi posnetki praižvedbe opremljene objave privlačnih dramskih besedil. Prepričani smo namreč, da je nespametna in nezdrava dosedanja praksa: kako novo delo doživi nemara še krst na tem ali onem odru, potem pa obleži v arhivu in ga ne igrajo nikjer več. Upamo, da bomo z objavo neokrnjenega besedila pripomogli, da se ta škodljiva praksa polagoma odpravi. — Zaradi objave vsega besedila je moralo izostati iz te številke precej — sicer že pripravljenega — materiala, a tudi kronika dogodkov v gledališču (v rubriki »Vestnik«) bo morala počakati do prihodnje številke.

DELOVNA NAPOVED. — V režiji Branka Gombača pripravlja CG uprizoritev »Brezsrčne komedije« Stefana Zweiga *Volpone*. Ta slikoviti renesančni »spektakel« bo gotovo prava osvežitev v ritmiki sezonskega repertoarja. V naslovni vlogi nastopa Janez Škof, ob njem kot Mosca Pavle Jeršin. Sceno je zasnoval Marijan Pliberšek, scensko glasbo je napisal Oskar Danon. Premiera bo v kratkem, predvidoma 16. marca.

IZGUBILI SMO ZVESTEGA TOVARISA. Po kratkem in mučnem ponovnem izbruhu zahrbtne bolezni je 1. februarja 1957 umrl naš nekdanji igralec, zdaj arhivar CG Milan Furman. Posmrtno počastitev v CGL smo preložili v naslednjo številko, kjer se bomo umrlemu tovarišu lahko bolje oddolžili.

CELJSKI GEDALISKI LIST — Izhaja za vsako premiero. Delovno leto 1956-57, enajsti letnik, sedma številka. Obseg tri tiskovne pole, naklada tisoč dve sto izvodov. Lastnik in izdajatelj Mestno gledališče, predstavnik mr. ph. Fedor Gradišnik, urednik Herbert Grün, tisk Celjske tiskarne; vsi v Celju.

CENA 10 DINARJEV.

*Emajlirano
kuhinjsko posodo
znamke
„dva leva“
nudi v odlični
kvaliteti*

Tovarna emajlirane posode • Celje

Tovarna tehtnic, Celje

TELEFON 21-41

izdeluje naslednje vrste tehtnic:

vagonske, vagonetske, mostne, avtomatske skladiščne, avtomatske za tehtanje žita, avtomatske za polnjenje vreč, avtomatske na transportnem traku, mlekarске tehtnice, tehtnice za tehtanje živine, decimalne, namizne in balančne. — Kot najnovejši proizvod je izdelava tehtnic za žerjave in tehtnic za doziranje. Izdelava kvalitetna